

HUMANITIES INSTITUTE

Nil Berrak Çağlar Koçak

ANILARDA GÖRMEK GÜNLÜK :1 1965 – 1967

OKTAY AKBAL

ÖZET

Oktay Akbal, *Günlük 1, 1965 – 1967* isimli eserinde, belli seneler dahilinde hayatının kesitlerini sunmaktadır. Özellikle, gerek Türkiye’de, gerek yurt dışında yazar kimliğindeki insanların ortak sıkıntılarını ve yazarların toplumsal algıdaki farklılığından bahseder. Kitapların basılması, yayın evleriyle alakalı durumlar sadece Akbal’ı değil, dönem yazarlarını zorlamıştır. Bu konuda, okuma alışkanlığındaki düşüşünde payı vardır. Türkiye ve Dünya için siyasi olaylar yoğundur, politikacıların tavırları Akbal tarafından sıklıkla eleştirilir. Ayrıca, bazı yazarların siyasi kimliğe geçişleri de mevcuttur. Çoğu yerde eski ve yeni, geçmiş ve bugün arasında karşılaştırma yapan yazar, güncel sanat, edebiyat ve siyasi gözlemleri sunar.

İNSANLAR

Oktay Akbal	Eserin yazarı
Jean- Paul Sartre	Yazar
Orhan Kemal	Yazar
Yaşar Kemal	Yazar
Batu	Şair, Yazar
Behçet Necatigil	Yazar
Baki Süha Ediboğlu	Yazar
Yıldız Kenter	Aktrist
Fazıl Hüsnü Dağlarca	Yazar
Fikret Adil	Yazar
Haldun Taner	Yazar, öğretim görevlisi, gazeteci
Turhan Feyzioğlu	Türk Hukuk Profesörü, akademisyen, siyasetçi
Pierre Mendes France	Fransız siyasetçi, Başbakan
Gültekin Samanoğlu	Şair, Yazar
Alfred de Vigny	Yazar
Honore de Balzac	Yazar
Madam Hanska	Balzac’ın sevgilisi
Napolyon Bonapart	Fransız asker, politikacı, Fransız İmparatoru
Georges Cuvier	Fransız bilim insanı.
Daniel O’Connel	İrlandalı politikacı
Jules Michelet	Fransız yazar
Cevahirhal Nehru	Hint siyasetçi
Charles de Gaulle	Fransız asker, siyasetçi, cumhurbaşkanı
François Mauriac	Fransız yazar.
Sait Faik Abasıyanık	Yazar
Süleyman Demirel	Siyasetçi, mühendis
Cicero	Devlet adamı, filozof, yazar
Ercüment Behzat Lav	Yazar
Orhan Veli Kanık	Yazar
Cahit Sıtkı Tarancı	Yazar
Nazım Hikmet Ran	Yazar, şair
Yaşar Nabi Nayır	Yazar, şair, yayıncı
Robert Goffin	Yazar, şair
İsmet İnönü	Devlet adamı, asker, cumhurbaşkanı
Adnan Menderes	Devlet adamı, cumhurbaşkanı
Kasım Gülek	Siyasetçi
Celal Bayar	Devlet adamı, ekonomist, cumhurbaşkanı
Ragıp Gümüşpala	Asker, siyasetçi
Agah Sırrı Bey	Öğretmen, okul müdürü
Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Yazar

Van Gogh	Ressam
Andre Billy	Fransız yazar.
Sthendal	Yazar
Necmettin Sadak	Siyasetçi, gazeteci
Ernest Hemingway	Amerikalı yazar, gazeteci.
Hasan Ali Yücel	Devlet adamı, bakan.
Akıncıoğlu	Yazar, avukat.
Oktay Tuncer	Şair, öğretmen
Hilmi Yavuz	Yazar, şair, akademisyen.
Ruhi Su	Türk halk müziği sanatçısı, opera sanatçısı, bağlama virtüözü.
Aşık İhsani	Halk ozanı.
Can Yücel	Yazar
Pir Sultan Abdal	Halk ozanı, aşık, edebiyatçı.
Necati Zekeriya	Üsküp'lü yazar.
Nahit Sırrı Örik	Yazar
Jean Bloch Michel	Fransız yazar.
Cemal Süreyya	Şair, yazar, çevirmen.
Rıfat Ilgaz	Yazar
Nahit Ulvi Akgün	Yazar, düşünür, öğretmen
Fazıl Hüsnü Dağlarca	Yazar, şair.
Nadir Nadi	Yazar, gazeteci.
Arthur Rimbaud	Yazar, şair.
Andre Breton	Fransız şair, yazar.
Mehmet Seyda	Yazar
Türkan Şoray	Aktris
Şakir Eczacıbaşı	İş adamı, fotoğraf sanatçısı, eczacı.
Albert Camus	Fransız yazar, filozof.
Tahsin Yücel	Akademisyen, yazar, çevirmen
Memet Fuat	Yazar, eleştirmen, yazar, eğitimci
Çetin Altan	Siyasetçi, yazar, gazeteci.
Ziya Osman Saba	Yazar, şair.
Edgar Allan Poe	Ameikalı yazar, şair, editör, eleştirmen.
Attila İlhan	Yazar, şair, eleştirmen, gazeteci, senarist, düşünür.
Paul Verlaine	Fransız şair, yazar.
Tahir Alangu	Yazar, tarihçi.
İlhan Selçuk	Yazar, gazeteci.
Naim Tiralı	Siyasetçi, yazar, gazeteci.
Bülent Ecevit	Yazar, şair, çevirmen, siyasetçi, devlet adamı, başbakan.
Yusuf Hikmet Bayur	Siyasetçi, tarihçi.
Erhan Bener	Yazar
Sabahattin Ali	Yazar
Tarık Dursun Kakinç	Yazar, yayıncı.
Winston Churchill	Birleşik Krallık Eski Başbakanı

1965

20 ŞUBAT CUMARTESİ/ ESKİ DEFTERLER

Günlük İzlenimlerini kaleme almayı bir manada ölümsüzleştirmeyi çok seven ve alışkanlık haline getiren Oktay Akbal, anılarını çeşitli defterlere yazmıştır Onbeş ila yirmi arasında farklı defterlere yazmak, Akbal için 1940 yılından 1955 yılına kadar mütemadiyen bir uğraş olmuştur. Ne var ki, zaman içerisinde, Akbal bu alışkanlığından sıkılmıştır. Özellikle; insanların zihnindeki düşünceleri kağıda dökerken, biçim ve düzen verme mecburiyeti, yaşamın Akbal'ın ifadesiyle "Yaşam öyle çeşitli, öyle anlamlı ki, ya da öyle tekdüze, öyle boş ki, sözcükler yetersiz kalıyor." Hatta yazar, yazdığı, kaleme aldığı düşüncelerini, belli bir zamandan sonra tekrar okuyunca, yazdıklarının kendi zihninden çıkmış olduğuna şaşırır. Akbal, ayrıca bu yazıların, hatıraların kendisinde meydana getirdiği ağırlıktan bahseder. Ziyana olmuş yılları tekrar hisseder, bunlar ne kadar günlük yazan her yazarı üzse bile, O'na göre bir yazarın günlük tutması zaruridir. Akbal, çevirisini gerçekleştirdiği başka yazarların güncelerini muntazam olarak temize çekmenin zorluğundan, külfetinden de yakınır. Günlük yazan yazarların

hayatları, toplumları çok farklı olabilir. Sorunlar ve olayları ele almalarına istinaden, güncelerde birbirlerinden farklı olacaktır.

23 ŞUBAT SALI/ VAPURDA DÜŞÜNCELER

Akbal vapur yolculuğu esnasında gazete haberlerini değerlendirir, haberler bir gün öncesindedir. Klasik politikacı konuşmaları ve memlekette cereyan eden olayları, havadisleri gazete güncel olmasa da, her şey, her haber bayat aslında, hep on yıl yirmi yıl öncesi, bayat hep aynı mutlaka her zaman değişim var ve olacak ama yavaş diyor, batı uygarlıklarına kıyasla Akbal. Kendi yarım kalan öyküsüne dönüyor, yarım kalmış öyküsünün kahramanları sitem ediyor Akbal'a, yabancı gibi el gibi davranıyorlar.

3 MART ÇARŞAMBA/ BURSA KARA TAKKELER

Akbal köylü delikanlıları gözlemliyor, gençler kendi evrenlerinde olmaktan memnun, çok da ilgilenmiyorlar çevreyle. Bir köylünün sözlerine kulak misafiri oluyor, köylü eskiden sadece kabzımala mallarını satabileceklerini zannettiklerini ifade ediyor, kabzımal ne verirse o. Şimdi öğrenmişler artık götürüp satıyorlar kendileri. Eski bir okulda Halk Eğitim Filmi Ekibi Atatürk'e ait bir filmle Kurtuluş Savaşı hatıralarını yeniden canlandırıyor.

4 MART PERŞEMBE/ SAİT'TEN SARTRE'A

Sartre "tek bir insan hayatını Charles Katedraline değiştirmem. Katedral insan yapamaz. Ama insanlar katedral yapabilir" Sözlerine istinaden Akbal düşünür. Katedraller ile Süleymaniye Cami arasında bir mukayese yapar, aklına Sait Faik'in "Kriz" adlı öyküsünde aynı konunun incelemesi gelir. Sait Faik çeyrek yüzyıl sonra, aynı düşünceyi sorguluyor. Büyük sanatçılar, maddi değerler ve insan hayatına yoğunlaşıyor. Sait çeyrek yüzyıl evvel sorgulamış bu fikri Sartre'dan.

5 MART CUMA/ AÇLIK VARKEN

Aslında Sartre dünyayı sorguluyor, Akbal'da bu düşüncelerin ziyadesiyel etkisinde kalıyor. "Ama birden anladım ki, insanın insanlıktan çıkması, insanın insanı sömürmesi, aç kalması gibi dertlerin yanında metafizik dertler bir lükstür. Aç bir dünyada, edebiyatın işi nedir?" (Sartre)

6 MART PAZAR/ DÜNYANIN RENKLİ YANI

Orhan Kemal'in "Bir Filiz Vardı" isimleri isimlerini düşünüyor yazar Akbal. Orhan Kemal, sanki bir yakınlık duyuyor Filiz'e, daha evvelki eserlerindeki gibi hayatın güzel olmayan tarafına sürgün etmiyor kendisini, Filiz'e bir sevi ateşi var. Bir insan yazar olsa da, olmasa da 'sevi' coşkunluk veriyor, yenilenme veriyor.

9 MART SALI/ BEĞENİ ÖLÇÜSÜ

Akbal, Şair Batu'nun yeni sözcükleri beğenmemesini düşünür, Batu şair ve bilge, üstad ama kelimeler kendi zevk ölçütlerine uymazsa kabul etmiyor

12 MART CUMA/ DÜNYAYA BİR TOKAT

Akbal arkadaşları Necatigil ve Baki Süha ile birlikte "Kumsalda" isimli filmi izler. Atom Savaşı'nın ardında Avustralya ve bölgedeki insanlara sunulan kısa süreli yaşama fırsatı... Akbal daha önce Denver 'da izlediği filmde bir gün sonra San Francisco'da, kozmopolit kenttedir. Aklı hep filme sürükler kendisini. Shute, yeni dünyayı savaşını evvelden tahmin etmiştir. Nükleer savaş artık insanlığın gerçeğidir bu teknik ilerleyişi Akbal sorgular, Duhamel'in sözleri aklına gelir "Gerçek uygarlık, insanın yüreğinde değilse, hiçbir yerde yoktur."

13 MART CUMARTESİ/ MODA YENİLİKLER ÇABUK ESKİR

Necatigil, öğrencileri ile birlikte "Yeni Şiirleri" hakkında konuşur. Necatigil, Türkiye'deki okur kitlesi ile Alman okur kitlesi arasında mukayese yapar. Alman halkı manasız bulduğu bir şiire karşı dergi yöneticilerine tenkitlerini bildirir. Türk halkı ise alışılmışın dışına çıkılmasını istemez.

15 MART PAZARTESİ/ KÖMÜRDE KAN LEKELERİ

Uzun yıllar evvel şair dostlarıyla birlikte yerin yüzlerce metre altına kömür kuyusuna inen Akbal, işçilerin sıkıntılarını, umutlarını ve hasretlerini, yıllar sonra işçilerin zam istekleri karşısında tekrar hatırlar.

22 MART PAZARTESİ/ BİZ YABANLAR

Yıldız Kenter tiyatro oyununda Anadolu kadının çilesini sergiliyor. O kadar çok ki Anadolu'da Yıldız Kenter'in sergilediği "Pembe Kadın" Onlar dalgın ve bir uykuda, bazılarının uyanmasından korktuğu "Pembe Kadınlar" o kadınlar.

25 MART PERŞEMBE/ ÇANAKKALE İÇİN

Yarım milyona yakın insanın şehit olduğu Çanakkale için, Mehmet Akif'in Çanakkale Şehitleri haricinde bir şiir yazılmaması üzüyor Akbal'ı. Dağlarca "Çanakkale Destanı" ile gelecek kuşaklara, savaşın gerçeklerini sunmuş bir de. Ne var ki, Dağlarca kırıgın vefasızlıklardan.

26 Mart CUMA/ BİZİM P.E.N. KLÜP

Almanlar tarafından açılan klübe Fikret Adil tüm ressam, yazar ve düşünürleri bir araya getirmiş, ancak edebiyatçılar burada tam bir faaliyet ve alaka gösteremedi.Oysa, bu klübün sadece bizim için değil, uluslararası bir düzeyde kıymeti var. Genel Yazman olarak vazife alan Fikret Adil ısrarla bir şeyler yapmak istiyor, bir toplantıya on kişi katılmış ondan bir sonraki toplantıya ise Yönetim Kurulu üyeleri dahil katılan olmamış.

3 NİSAN CUMARTESİ / GERÇEK SEVİ

Okuduğu bir yazıdanda etkilenen Akbal için bir kanaat zihninde tam olarak oturur; bir kadın ekonomik özgürlüğünü ve bağımsızlığını gerçek anlamda eline aldığı zaman, gerçek sevi ortaya çıkar. Kadının edilgen olduğu, hür iradesiyle yaşayamadığı vakit, gerçek sevi duygusunu hiçbir zaman tadamaz..

16 NİSAN CUMA/ "KEŞANLI..."

Haldun Taner'in Keşanlı isimli eserini izleme fırsatı bulan Akbal, Taner'in eğlendirici tarzını takdir eder. Çok beğenilen yapıtlara biraz mesafelidir, *İnce Memet'i* bile çok vakit ardından okumuştur.

17 NİSAN CUMARTESİ/ TOPLUMU DEĞİŞTİRMEK

Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümü sönük geçmektedir. Gazetede Feyzioğlu ile Mendes France arasındaki diyalogu okur. Kanı; teknolojik değişim ve işçilerin daha iyi teşkilatlanması, iktisat ilminin parlaması, sosyalist düşüncenin de değişmesi gerekliliğidir.Şayet, Köy Enstitüleri aktif olarak faaliyetlerini sürdürebilseydi, bu manada en büyük görevi enstitüler yapacaktı.

11 AĞUSTOS ÇARŞAMBA/ POLİTİKASIZ EDEBİYAT DERKEN

Hisar Dergisinde, Gültekin Samanoğlu, yazarların siyasetle alakadar olmasını tenkit eder. Nedeni, artık yazarların poliikacı uslubu ile yazmayı alışkanlık haline getirmeleridir.

13 AĞUSTOS CUMA/ BİLGİSİZLİĞİ SEVENLERE

"Halk bilgisizliği sever" demiş Vigny. Oktay Akbal'a göre ise; amacı bu olanlarda seveceklerdir bu düşünceyi.

17 AĞUSTOS SALI/ SONSUZ YAŞAYANLAR

Balzac mektubunda sevgilisi Madam Hanska'ya dört kişinin yaşamının sonsuz olacağından bahseder. Bu isimler; kendisi,Napolyon, Cuvier ve O'Connel'dır. Napolyon, önemli bir komutan ve devrimcidir, Cuvier hayvanlar konusunda önemli bir bilim üstadıdır. O'Connel ise İrlandalı politikacı ve baş kaldırımının önderidir.

21 AĞUSTOS CUMARTESİ/ SEÇİM, SEÇEBİLMEKTİR

Seçim zamanı, altı parti olmasına rağmen binlerce milletvekili adayı mevcut. Akbal'a göre öncelikle zekaları ve yutseverlikleri test edilmeli adayların. Çoğunluğu aydınlık yüzü görmemiş seçmenlerden

aydınlık yol için karar merci olmaları... Michelet'e göre ise "Politikanın birinci bölümü nedir? Eğitim. İkincisi? Eğitim. Üçüncüsü? Gene eğitim." Peki ciddi, istikrarlı bir eğitim alt yapısından gelmeyen bir toplumun oy vermesi .. Hitler sanki bizim toplum için söylemiş. "Yığınların sevgisini kazanmak isterseniz, onlara en budalaca, en basit şeyleri söyleyin, yeter."

HIRSIZIN FELSEFESİ

İki milyonluk hırsızlık yapan şahıs "Otuz milyonun yüzde doksanı benim yaptığım işi yapmak için can atardı" demiş. Akbal sorguluyor, bu düşünce şayet gerçekse, ne kadar korkunç. Balzac olsa diyor, bu sözler karşısında kaç ciltlik roman yazabilirdi.

10 EYLÜL CUMA/ AÇLARIN SAVAŞI

Pakistan ve Hindistan arasındaki savaş yüzünden milyonlarca insan aç, susuz ve perşan. Uçaklar, bombalar ve esirler. Acaba Hintliler neden şimdi savaşçı olduklarını hatırladılar, Nehru ölünce mi?

13 EYLÜL PAZARTESİ/ SÖMÜRÜCÜ MOLIERE!

Moliere'nin General Bugeaud'dan daha tehlikeli olduğunu savunan bir yazar var, Cezayirli... Ancak, sömürüye mahkum olan toplumda suç, Moliere veya Bugeaud'da değil. Yeni değil bu Batı Uygarlığının sömürgeci ruhu. Yön Dergisinde S. Eyüboğlu'da açılmış olan soruşturmaya istinaden olayı analiz etmiş.

15 EYLÜL ÇARŞAMBA/ "GIDE NE ALEMDE"

Fransız Hükümet başkanı Genaral de Gaulle, 1 Eylül 1944 tarihinde roman yazarı François Mauriac'ı davet eder. Alman boyunduruğundan Fransa yeni çıkmıştır.Savaş sürmektedir ve neticenin ne olacağı hakkında kimsenin bir tahmini yoktur. Mauriac, davet esnasında Gaulle ile yapacağı konuşmayı düşünür. Sohbet şaşırtıcı ve olağan dışı geçmiştir. Gaulle, asla politika hakkında konuşmaz onunla; Andre Gide'yi sorar. Çetrefilli harp zamanı hem de... Acaba hangi sisyasi isim Muğla'ya gittiğinde Halikarnas Balıkcısını merak eder veya Demirel, Sait Faik'i konu alan bir konferans verir mi? Verdiği vakit bizim ülkemiz içinde aydınlık yarınların başlangıcı olacak.

18 EYLÜL CUMARTESİ/ CICERO'NUN MEKTUBU

Tercüme Dergisi'nin bir sayısında Cicero'nun bir mektubu yayınlanır. Lucceius isimli bir kişi Cicero'ya kensini konu alan bir mektup yazacağını belirtir. Cicero, oldukça ısrarlı ve talepkar, artık utanmazlık sınırına dayanmış istekler, övülmesini istiyor konsüllük çağının. Bu ısrar karşısında Akbal şaşırıyor, acaba tarih boyunca da böyle mi oldu? Hatır için yazılanlar mı var?

19 EYLÜL PAZAR/ 34 YIL SONRA...

1931 yılında çıkan, şu an için eskimiş bir şiir kitabı "S.O.S." Yazarı, Ercüment Behzat, tam 31 sene sonra sakıncalı bulunuyor. Kitap toplatılıyor fakat hiç kimse bu duruma karşı çıkmıyor.

23 EYLÜL PERŞEMBE, ANKARA/ ÖDÜLLER

Ankara'da Tamer, Kansu, Akın, Muhteremoğlu ve Akbal; öykü, deneme, şiir ve çeviri branşlarında dört kişiyi Türk Dil Kurumu Ödülleri'nde seçer. Bu ödülleri vermek, Akbal için oldukça sevinç veren bir duygudur. Gülten Akın, şiir dalında ödül alır, her ne kadar bazen karmaşık yazmak içi çabalasa da, kişilikli bir yazar olarak tanımlar Akbal O'nu.

28 EYLÜL SALI/ SANATTA ÖNCÜ OLMAK

Avrupalı yazarlar, Roma'da "Avant Garde" sanat konusunda düşüncelerini söyleyeceklermiş, aralarında bu husus tartışılacakmış. Eskiden sanat akımları Türkiye'ye otuz ila kırk yıl gecikmeli olarak gelirdi. Bugün daha yakından izleyebiliyoruz ama onlardan öykünme durumu var mı acaba yazarlarımızda? Batının tesir altında kalmadan yazarlığını kimler devam ettirebildi? Orhan Veli, Tarancı , Nazım Hikmet veya ikinci yeniciler mi? Uzun bir tartışma konusu bu, sadece hiç kimseden öykünmeden yazan Dağlarca var.

BİR DİLİM KARPUZ

Yaşar Nabi ile beraber Roma sokaklarını gezen Akbal, camdaki balıkları seyreder, bir şeyler yer, vitrinlere bakar. Gece de Erhan ile beraber Tiber’de yürüyüş yapmıştır. Hep edebiyat ve yazarların usanmışlığı, yalnızlığıdır konuları.

6 EKİM ÇARŞAMBA, ROMA/ VIGORELLI YAMAN ADAM...

Yazarlar beraber Comes’in başkan, başkan vekilleri, genel sekreterler ve müşavirlerini seçerler, aslında yaptıkları daha ziyade Vigorelli tarafından seçilenleri onaylamaktır.

SARTRE VE NADEAU

Öğleden sonraki toplantıda Sartre ve Nadeau söz alırlar. Marx “Tarih kötü yanları ile ilerler” demiş zamanında. Sartre; bunun edebiyat için söz konusu olmadığından bahsediyor. Edebiyatın iyi tarafları ile, tarihin ise kötü yanlarıyla ilerleme kaydettiğini düşünüyor Akbal. Sartre ise; öncü tavırların çıkış yerinin Avrupa olamayacağı konusunda düşüncelerini bildiriyor. Afrika’dan çıkacağını düşünüyor. Breton zamanında edebiyatın, edebiyatçıyı bir yerlere götürmesi gerektiği hakkında düşüncelerini belirtmiş. Nadeau da oldukça önemli görüşler bildirmiş. Akbal, Fransız yazarların düşüncelerine çok da katılmaz hatta birazda sinirlenir. Onlar kendi çağlarına göre konuşuyorlar, onlara kızmak Akbal’a göre barometreye veya sismografa kızmakla eş değerdir. Ancak,, toplantının Akbal’a göre en etkileyici sözleri Nadeau tarafından söylenmiştir. “Einstein’ın yanında nedir ki Claudel, nedir ki Gide? Politikacılar, Generaller, beyaz gömlekli bilginler yönetiyor insanlığı. Edebiyatçıya iş kalmadı. İnsanlar askerlerin, bilginlerin elinde kalırsa... İşte öncü sanatçılar insanlık dışına çıkıp eşya haline gelen “insanlığını”, onlara karşı korumakla görevlidir.”

7 EKİM PERŞEMBE, ROMA/ YARGIÇLAR UNUTULUR, ŞAİRLER KALIR

Robert Goffin, oldukça başarılı bir şairdir. Gerçek şairlerin, öldükten sonra belli olacaklarını düşünür, kendi çağlarında onların değerlerinin bilinmediğini, söyler. Buna örnek olarak; Maeterlinck “Serres Chaudes” u yazdığı zamanda tanınmadığını, Adalet Bakanlığı’ndan yargıçlık istediğinde, güvenilir bulunmadığı gerekçesiyle kabul görmediğini söyler. Esasında politikacılardan evvel gelen şairlerdir. Örneğin; Verhaeren mahkum edilmiştir. Verhaeren şu an dahi hatırlanmaktadır. Peki bu hükmü veren yargıç kimdir?

9 KASIM SALI/ ÜLKÜCÜLÜK DE ÇIKARCILARIN

Vatan’da, Akbal’ın sekiz senedir yayınlanmakta olan fıkraların çoğu kayıp olmakla birlikte, iki çekmece kadar yer kaplamaktadır. Bu fıkraların çoğu günlük politika olaylarından esinlenerek yazılmıştır. İnönü, Menderes, Gülek, Bayar, Gümüşpala, Alican gibi isimler sıklıkla geçer. Akbal, zaman içinde eski fıkralarını okuduğunda sadece kişi isimlerinin farklılaştığını, yeni partilerin kurulmuş olduğunu, yıllar geçtikçe olayların pek de fark etmediğini anlar. Önemli siyasi olaylarda vuku bulmuştur. Akbal için yazdıkları artık sanki başkası tarafından yazılmış gibi durmaktadır. Gündelik yazıları ise okuma alışkanlığı yerini artık bıkkınlığa terk etmiştir. Politika, menfaatler inanç ve güven duygularını kaybetmesine neden olmuştur. Bireylerin faydalı düşünceleri eylemsizlik karşısında hiçbir işe yaramamıştır.

10 KASIM ÇARŞAMBA/ 27 YILIN GERİSİNDE

Akbal Atatürk’ün ölüm gününde, okul müdürü Agah Sırrı Bey’in konuşmasını hatırlar. “Atatürk ölmüş, Atatürk ölmüş” ve onbeş onaltı yaşındaki bir çocuğun büyük acısını hatırlar, Atatürk ölmüş. Tam 27 yıl sonra, Akbal TMTF’nin anma etkinliğindedir. Akbal’ın yazar dostları sözün kendilerine gelmesi için beklemektedirler. Atatürk’ün bu hayatta var olmadığı tam 27 yıl, her evden bir ölü çıkmış gibi bir gün.

11 KASIM PERŞEMBE / YAKUP KADRİ İÇİN

Akis isimi dedikodu dergisinde bir yazı okuyor Akbal, Yakup Kadri ile İnönü karşılaşiyor, ikisinin arasının açık olduğunu bilen dergi yazarı bu fırsatı kaçırmadan, bir bakıma Yakup Kadri ile dalga geçiyor, siyasetçi tarafını alaya alıyor. O’nun politik yönü tartışılabilir ama edebiyatçı kişiliği politik bir malzeme olamaz. Ne var ki, O’nun gibi büyük üstadı bu tarz yermeler etkilemez. İnönü’nünde, Kadri’inde anıları gelecek nesiller tarafından bilinecek, kati yargı gelecek nesillerin olacak.

15 KASIM PAZARTESİ/ VAN GOGH ADINDA BİRİ...

29 Temmuz 1890 gününün Tribunal de Pontoise isimli gazetesine göz atan yazar bazı cinayet ve yaralanma haberlerini görür. Akbal, 1960 senesinde Paris'te Jacquemart Andre galerisinde Van Gogh sergisi gezisini hatırlar; ressamın birçok eseri çeşitli yerlerden toplanmış ve merkezde sergilenmiştir, sergide 28 Temmuz 1890 tarihli , yerel bir gazetenin sayısı da mevcuttur. Sergide Van Gogh'un sözleri "Benim çalışmam mı? Hayatımı ve aklımı yarıyarıya yitirmek tehlikesini göze alarak..." Van Gogh'un kendisinin olmayan fakat çok beğendiği bir söz devardır. Ernest Renan "İnsanoğlu dünyaya yalnızca mutlu olmak için gelmemiştir. Hatta yalnızca dürüst bir hayat sürmek için de gelmemiştir. O topluma büyük şeyleri gerçekleştirmek, soyluluğa ulaşmak ve hemen bütün bireylerin içine sürüklendiği bayağılığı aşmak için gelmiştir."

19 KASIM CUMA/ ORTANIN SOLU DERKEN

CHP'nin altmış üç eski milletvekili buluşmuşlar, şarkılar söylemişler, ortanın solunun onları bitirdiğini, milletvekili olmalarına taş koyduğunu söylemişler. Ancak, ne zaman ki Paşa'yı görseler, hepsi saklanacak yer arar, hele ki görev alsalar tam partici olurlar. Kişisel menfaatler bunlar. Ulus, Ulusal, Sol, Ortanın Solu, bu kavramlar parti içinde karışıklığa neden olmuş. Şayet altı oka sıkıca bağlanmış olsalardı, seçmeninde kafasını karıştırmayacaklardı.

20 KASIM CUMARTESİ/ DİLBİLGİSİ UZMANLARINA

Gramer uzmanı Urbain Domorgue gramerde hata yazanlara oldukça kızarmış. Saint Ange'a Voltaire'nin gramer bilmediğini ifade etmiş, Saint Ange ise "Bunu söylemekle beni sevindirdiniz. Demek büyük yazar olmak için gramer bilmek ille de gerekli değil." Sözleriyle karşılık vermiş.

28 KASIM PAZAR/ BAKAN OLMAK!

Andre Billy " İyi bir insan olmak, zeki bir insan olmak başka şey; Bakan olmak ise büsbütün başka şey." Herkesin rahatlıkla bakan olabildiği toplumlar için ne kadar düşündürücü bir ifade, bilhassa iyilik ve zeka pek de aranan nitelikler değilse.

3 ARALIK CUMA/ ÇEVİRİ KADIN GİBİDİR

"Çeviri kadın gibidir. Güzelleri bağlı değildir, bağlıları güzel değildir." Akbal, bu sözlerin kimin tarafından söylendiğini hatırlamasa da, her çeviri için aklına gelir. Ataç'inkileri özellikle Fransızca ile mukayese ettiğinde arada büyük fark olduğunu görür.

ÇEVİRİCİLER İÇİN

Akbal, Türkçe'den yabancı dile çeviri yapanlarla konuştuğu vakit, onların Türkçe konuşmakta imtina ettiğini fark eder. Onlar Türkçelerinin yeterli düzeyde olduğuna inanmazlar, ne var ki, kocaman romanlar, şiirler, öyküler çevirmişlerdir. Bu ne anlama geliyor? Demek bizim çevrime işine üstlenenler, diğerlerine göre daha güvenilir.

9 ARALIK PERŞEMBE/ 4 ARALIK 1945

Akbal, 4 Aralık 1945 yılını hatırlar, tam 20 yıl geçmiştir, İstanbul'da gazetelere ve basım evlerine yapılan büyük saldırının üstünden. Kitaplar yakılmış, vitrinler parçalanmış, makineler sökülmüş ve daktilolar havalar fırlatılmıştır. Geçen yirmi yılın ardından acaba tekrar aynı kötü günler yaşanabilir mi? diye düşünür Akbal, ne var ki pek de itimadı yoktur tekerrür etmeyeceğinden.

24ARALIK CUMA/ KÖŞEKAPMACA!

Sthendal'ın sözleri gelir Akbal'ın aklına. "Şuna iyice inanacağım geliyor: ben nerde değilsem, mutluluk orada."

25 ARALIK CUMARTESİ/ SADAK'IN ESKİ BİR YAZISI

8 Mart 1947 tarihli akşam Gazetesinden Necmettin Sadak'ın bir yazısını okur Akbal, yazıda Sadak; sol görüşlü gençlerin sayılarının artmasının ehemmiyetinden bahsetmektedir, ayrıca tam sol ideolojisine haiz bir siyasi partinin zarruriyetinden bahseder. Bu yazı ondokuz sene evvelindir. Peki CHP bu sözlere ve düşüncelere karşı bu zamana kadar neler yapmıştır? Sonuç?

14 OCAK CUMA/ İNÖNÜ'NÜN MEKTUBU

Johnson ve İnönü arasındaki mektupları okur yazar. Arada belli bir fark vardır.

15 OCAK CUMARTESİ/ SABAHATTİN ALİ'Yİ TANIYAN ARANIYOR

Türk Edebiyatının usta ismi Sabahattin Ali öleli onsekiz yıl geçmiş, ne kadar unutmaya çalışsak da, yapıtları O'nu unutturmamayı başardı. Tıpkı Nazım Hikmet gibi kendisi de miheng taşı oldu. Ölümü ile alakalı birbirini tutmayan birçok bilgi var, bir şeyler netlik kazanmıyor.

16 OCAK PAZARTESİ/ MUTLU AZINLIK DERKEN...

Artık gazete okumaktan sıkılmış Akbal, mütemadiyen aynı haberlerin evrilip çevrilmiş halleri, ne gerek var bu uğraşa, gazeteciler hep aynı yazıları yazsınlar diye düşünür.

19 OCAK ÇARŞAMBA/ MUTLULUKLARI DARALTMAK

"İnsanlar, mutlulukları daraltan yaratıklardır." Hemingway

Bu sözleri Hemingway ya tecrüberlerine istinaden söyledi, ya da öylesine. Söz, ilk başta doğru sanki; insanlar gerçekten kendilerine, ailelerine ve sosyal çevrelerine hayatı zindan etmek için ellerinden geleni yapıyor. Buna başka bir açıdan bakıldığında da, sözler doğru değil; sevincin, hasretin kaynağı da insan.

5 ŞUBAT CUMARTESİ/ 3 PROFESÖR 2 ŞAİR

Akbal, yirmi küsur dergide yazıları yayınlanan bir yazar olduğunu, ne var ki, ilk defa bir derginin yazılarını yayınlamayı reddettiğini belirtiyor. COMES Yazarlar Kurultayı hakkında başka bir yazım daha tam dört sayıdır yayınlanmadığını ve bunun nedeninin tamamen siyasi olduğunu düşünüyor.

11 ŞUBAT / CUMA BİR YAPIT: "KUTSAL İSYAN"

H. İ. Dinamo'nun "*Deniz Feneri*" isimli eserini uzun seneler evvel okumuştum. Dinamo; saygın, olgun ve efendi karakteri itibari ile oldukça takdir ettiğim bir yazardır. Ne yazık ki, bu özelliklerinden ötürü hayatta çok şey kaybetmiş. *Kutsal İsyan*, altı bölümden meydana gelen büyük bir yapıt, sürükleyici ve ince ince dokunmuş. Enver Talat, Mustafa Kemal eserin başlıca karakterleri.

16 ŞUBAT ÇARŞAMBA / GÖREBİLMEK

Gençlik vakitlerimde, elli yaşına geldiğimde göreceğimi söylerlerdi. Akbal elli yaşındadır fakat bir şey görebildiğini düşünmez. Bu sözleri söyleyen besteci Erik Satie acaba ne gördü diye düşünür, kendisi elli dokuz yaşında vefat etmiştir. Yaş önemli değil der Akbal, gerçekten anı yakalayamadıktan sonra, duymak, anlamak önemlidir bu hayatta.

18 ŞUBAT CUMA/ BAUDELAIRE VE METRESİ

Apollinaire'in *Anecdotes* isimli eseri, Baudelaire ve melez metresi Jeanne Duval'in öyküsü. Dijon'da yaşıyorlar. Nasıl olmuşsa fakirlik içindeler, Baudelaire'in kazandığı paralar onları geçindirebilecek düzeyin epey altında. Ne yapacaklarını bilmezlerken metres fahişelik yapmaya başlamış, başka çare yok, adam kabul etmiş durumu. Kadın bir seferinde ihtiyar bir adamla karşılaşmış, ihtiyar adam metresin durumuna üzülmüş. Kadına karşılık beklemeden para vermiş. Kadın bu durumu Baudelaire'ye anlattığında, Baudelaire O'nun bedeli olmadan eve para getirmesine çok sinirlenmiş. Kadından parasının karşılığını vermesini hem de işi Charles Baudelaire için gerçekleştirdiğini özellikle belirtmesini öğütlemiş. Apollinaire, 1914 senesinde İtalyan dilinde çıkmış *Almanoco Purgativo* isimli eserden aldığını belirtir fıkraların, bunların gerçek olup olmadığı net değildir fakat Baudelaire'nin istikrarsız karakteriyle uyumaktadır.

20 ŞUBAT PAZAR/ OKUDUM BÜTÜN KİTAPLARI...

Akbal, ilk gençlik zamanlarında da birden çok kitabı aynı anda okur, bu durumda büyükbabasının kendisine takılmasına neden olmuş. "Çok kitabı olandan değil, bir kitabı olandan korkmalı" demiş. Hala, aynı alışkanlığı devam etmekte, iki , üç kitabı eş zamanlı okumakta ve sevdiği yerlerin kırmızı kalemle altını vurgulamaktadır.

21 ŞUBAT PAZARTESİ/ KİTAPLARLA UYUMAK

Akbal'ın masası, sandalyesi, evinin çeşitli bölgeleri kitap yığınlarının dağınıklığı arasındadır. *Bu Dünyadan Nazım Geçti, Asker Şvayk, Çöplük, Ütopya, Doğuda Kıtlık Vardı, Şiir Tahlilleri, Cinsel Oyun,* Miller 'in *Dimanche Apres La Guerre,* Erhan Bener'in *Le chat et la mort'u* ayrıca Apollinaire 'in *Anecdotes* Akbal tarafından aynı zamanda okunmaktadır. Aslında gazeteler hiç olmasaydı, insanlar çok daha fazla kitap okurlardı diye düşünür Akbal, gazeteler salt birkaç günlük olayları anlatarak vakit kaybı yaratmaktadır.

25 ŞUBAT CUMA/ ŞAİRDEN HESAP SORULUR MU?

Dağlarca'nın şiiri sakıncalı görülmüş, avukatlar, gazeteciler ve fotoğrafçılarla birlikte beklemektedirler. Dağlarca'nın şiirinde aslen ne demek istediği, neyi anlatmak istediği sorgulanıyor. Bu durum sadece ülkemiz için değil, uygar olarak nitelendirilen ülkelerde de aynı. Hukuki süreçler yazarların başını ağrıttıyor. Miller, Brecht de nasibini almış böyle yargıç karşısına çıkma olayından. Sovyetler'de de iki farklı yazar hapisle cezalandırılmış. Her ne kadar çok partili düzenler ve düşünce sistemleri olsa da, yazar hukuki sorgulamalara maruz bırakılıyor. Neyinden imtina ediliyor yazarların? Dağlarca'nın sorgulaması meçhul, nasıl açıklamış olabilir eserlerini?

28 ŞUBAT PAZARTESİ/ YÜCEL'İ ANARKEN

Akbal'ın Ortaokul, lise ve üniversite dönemlerinde Eğitim Bakanı olarak görev yapan Hasan Ali Yücel vefat edeli beş sene kadar olmuş. Hasan Ali Yücel, sekiz sene süren bakanlık vazifesinde oldukça önemli ve faydalı işlerde bulunmuştu. Klasikler, Köy Enstitüleri, Kültür ve Güzel Sanatlar Alanında yapılan sayısız faaliyetler ve ansiklopediler hep kendisinin düşünceleriydi. Akbal, *Garipler Sokağı* isimli romanını yazdığı vakitte Hasan Ali Yücel'den teşvik ve övgü içeren bir değerlendirme mektubu almıştı.

Beş sene sonra yapılan bir toplantıda Hasan Ali Yücel konuşulmuş, hatta İnönü'de kendisini saygı ve övgü dolu sözlerle yad etmiş. İnönü 1946 yılındayken, Yücel bakanlık vazifesinden ayrılmış ve yargılanmıştı, CHP'de kendisine sahip çıkan bir tutum sergilemedi. Şimdi ise Yücel onuruna toplantılar düzenleniyor.

1 MART SALI/ MATİNELER UNUTULDU

Edebiyat matinelerinden toplum sıkıldı mı bilinmez? Ya da edebiyattan mı soğuduk? Toplum bu durumda on sene evvel nazaran ileride mi, geride mi? Sanat, öykü ve şiir sevmiyor mu artık? Açık oturumlara ve matinelere ilgi çok gerilerde kaldı diye düşünür Akbal.

KIRKLARELİ'NDE

Akbal, Necatigil ve Karabulut Kırklareli'nde bir edebiyat gecesine katılır, zaten burada edebiyat gecesine katılımı pek yoğun değildir. Eskiden iyi bir şair olan Akıncıoğlu ne yazık yazarlıktan elini çekmiş, avukatlık yapmaktadır. Genç yaşlarında bir lise öğretmenini olan Oktay Tuncer'de mevcut gecededir. Akbal oldukça beğenmiştir Tuncer'in şiirlerini.

Akbal, yedi sekiz sene evvelki Kırklareli gezisini hatırlar, o zaman daha sevinç doludur, mevcut zamanda ise kendisinin yerine başkası varmış gibi hissediyor. Anıları başka bir yerlerden okuyormuşcasına yabancı. Otobüsle dönerkende eskide vakitlerdeki bu toplantı dönüşlerinde daha coşkulu ve mutlu olduklarını düşünüyor, artık dönüşleri suskundur hepsinin.

10 MART PERŞEMBE/ HİLMİ YAVUZ'DAN LONDRA'YA, FLAUBERT'E

Hilmi Yavuz, son mektubunda Londra'ya korkunç bir ilkbahar geldiğinden bahseder, masmavi gökyüzü alışılmadık çok dışındadır. Akbal, henüz hiç görmemiştir Londra'yı, belki bilinmez bir gün gidebilir kendisi de. Hilmi Yavuz, mektubunda Londra'da düzenlenmiş olan "Ucuz Kitap Haftası"ndan bahseder, böyle bir etkinlik keşke Türkiye'de de olsa diyerek düşünür yazar Akbal. Hilmi, şu sıralar Edmund Wilson'un *"The Politics of Flaubert"* isimli eserini okuyormuş. Ayaklanma ve bastırma davranışları ve suçlamalar yoğunlukta. Communes Ayaklanması ve bastırma olayları hakkında Flaubert'te görüşlerini paylaşmış. Hilmi Yavuz Flaubert'in düşüncelerine katılmıştır.

12 MART CUMARTESİ/ BİR İLERİ, BİR GERİ

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Ruhi Su, Aşık İhsani ve Can Yücel, bu isimler acaba sanat için mi huzura çağırılıyor, maalesef hayır, yargılanmak için. Bu isimler ünlü sanatçılar ve düşünürler, yani bir toplumu yükseltecek, yüceltecek insanlar. Ne var ki, bazı zihinler için tam tersi. Toplumdaki sorunlarla alakadar olmak, bunlar yazmak, paylaşmak faydalı görülemiyor. Böyle bir anlayışta ve düzende toplumsal ilerleme kaydetmek. “Bir adım ileri, derken bir adım geri. III. Selim’den beri ileri- geri diye yerimizde sayıyoruz.” Toplum yapısının fiziki bir gövde olarak tasavvur edildiğinde bacağı birinin ileri olması ve diğerinin geriye olan isteği, en nihayetinde meydana gelecek olan bir paslanmadır ki bu, geriye yön almaktan daha da kötüdür. Bu durumun farkına varmış olanlar yargılananlardır.

16 MART ÇARŞAMBA / ORHAN KEMAL’İ ANIŞ

Akbal, Orhan Kemal’in kitaplarını kitaplıktan çıkarır, uzun uzun bakar, kitapları oldukça fazladır, üstelik bazıları da Akbal’ın kütüphanesinde mevcut değildir. Orhan Kemal’in mücadelesini düşünür, yazmak isteği, geçimini sağlamak isteği ve belli bir düzeyde kalma isteği. Çizgisini korumak için gösterdiği özen.

18 MART CUMA/ ÇİRKİNLE GÜZEL

Çirkin kadının yanında eğer güzel bir kadın varsa, güzel kadın olduğundan çok daha güzel görünmez. Kötü kitapta iyi kitabın yanında, yine kötü kitaptır. Hatta, iyi kitabıda kendi kötülüğünden dolayı daha kötü yapabilir. Bir ressam için düşünüldüğünde, kötü bir resim yanında yer almaktansa Delacroix ve Rubens’in yanında bulunmak iyi bir durumdur. Güzellik büyür, genişler, yayılır.

22 MART SALI/ İNSANIN YÖNLERİ

PEN Klübü en nihayet üzerindeki ataleti attı, aylık toplantılar tertip etmeye başladı, şu anda da “İnsan tek yönü ile mi ele alınmalı, çok yönü ile mi?” tartışılıyor. Akabinde de “Edebiyatta insan tek yönüyle mi, çok yönüyle mi ele alınmalı? Hem basit, hem çok karmaşık bir konu” Ne var ki, Akbal bunları konuşmanın, mütemadiyen tartışmanın kimseye bir fayda getirmeyeceği kaatinde. Bir yargı ile, kanun çıksa da, hüküm verilse de yazar her zaman yazacağını, bildiğini yazacak. Her yazar aslında en temelde kendi insanını ifade edecek.

23 MART ÇARŞAMBA/ HERKES ATEŞİNİ...

Pir sultan Abdal, “herkes ateşini kendi götürür” demiş. Çok derin bir mısra bu, insanların ömürleri boyunca elinde olan bir od, kömürede çevirebilir bu ateşi. Pir sultan Abdal’dayaşamı süresince hep bir “Şah” demiş. Şah, Şah, Şah. En nihayetinde bu sebepten dolayı, Sivas ilinde asılmış. Ne var ki Akbal sevmez bu tarz şiirleri, güncel değillerdir çünkü, Şah gelecek, Anadolu’yu kurtaracak. Tarih için bir önemi vardır ama diye düşünür.

28 MART PAZARTESİ / KONUŞMAK ÜZERİNE

İzleyiciler önünde konuşmaktan hoşlanmaz Oktay Akbal, Bakırköy Kültür Koleji’nde “Edebiyat Üzerine” bir konuşma yapması gerekir. Edebiyatın toplumun aynası olduğunu vurgular, bir yandan da izleyicileri sıkmaktan çekinir.

Akbal için konuşmak güç olmuştur çoğu zaman, Ataç’ın konuşma yeteneğini, ustalığını anımsar. Kalabalık huzurunda, izleyicilere hiç konuşmamış yazarlar da vardır elbet; Sait Faik, Fazıl Hüsnü gibi...

30 MART CUMA/ NECATİ ZEKARİYA

Üsküp’lü yazar arkadaşı Necati Zekeriya ile birlikte yayınevi gezmelerinden çıkar Oktay Akbal. Çeşitli yayınevlerini gezerler, Akbal arkadaşlarından da fikir alır. Necati Zekeriya, yayınevlerinin içinde pek çok çalışan olan büyük yapılar olduğunu düşünmüştür. Akbal, Türkiye’de mevcut durumların böyle olmadığını, yayınevinin genellikle “ yayıncı yazarın kendinden ‘ibaret’” olduğunu anlatır. Gün içinde bir lokantaya otururlar, Necati Zekeriya şaşkınlık içinde kalır. Yazarları kimse selamlamamıştır saygıyla. Ayrıca, Türkiye’deki yazarların daha nice sıkıntılarının farkında değildir. Üsküp’te çocuk yayınlarını basan bir yer, bölgede ellibin kadar Türk ikamet ettiğinden dolayı, Türkçe kitaplar, dergiler çıkarılmış, hatta ilk baskıları tükenmiş, bitmiş. Yeni yapıtları da planlıyorlarmış. Durum Türkiye’ye göre çok çok iyi

ve önde, Oktay Akbal, Türkiye'deki kitap satış rakamlarının düşüklüğünün nedenlerinin bulunmasının gerekliliğini düşünür.

Necati Zekeriya "Sevgi" isimli bir kitap yazmış. Kitap mütemadiyen sevgi ile donatılmış. Bizler sevgiyi hep arıyoruz, bulacağımızı sanıyoruz, zaman zamanda yanılıyorz diye düşünür Akbal.

3 NİSAN PAZAR/ "TAM" KAÇAK"...

Sonbahar kaçakçılarının İzmir gümrüğünde yakalandığını anlatıyor Attila İlhan Varlık Dergisi'nde. Kaçakçıların en başı, ilki Attila İlhan, zamanında bana da "Eksik Kaçak" diye isim takmıştı. Yazılarını enterasan bulur Akbal, Attila İlhan'ın. "Toplumculuk" kendisi tarafından şiddetle savunulur. "Ulusal Toplumculuk" ismi verilebilecek yeni bir fikir bu, ancak kendisi de bu hususa daha derin bir yaklaşımla yönelse, "Sonbahar Kaçakçılığını" belli bir zaman için unutsa, bıraksa ve hangi yolun izlenmesi gerektiği hakkında daha açıklayıcı olabilse.

9 NİSAN CUMARTESİ/ YÜZ BİN TURHAN...

Ali Ahmet isminde birine; rüyasında Atatürk heykellerini yıkması, parçalaması salık verilir, kılar namazını, alır baltaya başlar yıkmaya, Atatürk tarafından yapılan, inşa edilen devrimler zaten bir şekilde öyle baltalanmış ki, bu yaptıklarının izi okunmaz. Niyeti iyi olmayan siyasetçilerin eseri bunlar.

Beyoğlu'nda karşılaştım Atatürk'ün genç evlatları ile. Onlar burada, bir yere kaçmamışlar. Onların kalplerinde Atatürk tarafından kendilerine emanet edilen ilkeler. Orta yaşlarında bir çift "İşte gençler, bunlar Atatürk gençleri bunlar" diye konuşuyorlar. "Yüz bin Turhan geliyor."

15 NİSAN CUMA/ DUHAMEL İÇİN...

"Ruh Gerçekliğinin" en derin eserlerini vermiş, "uygarlık ermişi" yazar Duhamel, seksen iki yaşında vefat etmiş. Uzun zamandır yeni eserler yazmasa da, eski eserleri onu her daim canlı yapmaya yetiyor. *Salavin* özellikle, Duhamel'i her zaman ölümsüz yapacak. Duhamel, uygarlığın insanların kalplerinde olduğunu ilke edinmişti, diğer büyük ülkelere geziler yapmış, ne var ki, oraları ve ideolojik yapılarını beğenmememişti.

Salavin, Akbal'ın kuşağının yol arkadaşıdır. *Salavin*, "küçük insanı" konu eder. Deneme kitaplarından birinde ise, "kötü okur" a değinir. "Kötü okurlardır kötü kitapları bulup seçen. Yaşam ancak alçak ruhlu insanları kirletir, yalnız onları!..."

16 NİSAN CUMARTESİ / YOLUN YARISI MI?

"Yaş otuz beş yolun yarısı eder" demiş Tarancı. Döneminde bu cümleler bazıları için kötümser bir bakış açısı olarak değerlendirilmiştir. Nahit Sırrı ise; Tarancı'nın iyimser olduğunu söylemiştir. Akbal'da yirmi yaşlarındaiken, o zaman kırk yaşındaki insanlara üzüldüğünü belirtir. Kendisi yakında yeni yaşa girecek, hayatının kırk yılını geride bırakacaktır. Kendini dinlediğinde zaman içinde kendisine yabancılaştığından, bazen tanımadığından bahsedebilir.

27 NİSAN ÇARŞAMBA/ BATILI KAFA

Fransız yazar Jean Block-Michel, Kültür Özgürlüğü Kongresi tarafından yayınlanan Preuves ve Censure dergilerinin yazı heyetindedir. Kongrenin önemli özelliği, zorbalığın ve diktatörlüğün karşıtı yazarların buluşma yeri olmasıdır. Yani bu yazarlar faşist ve komünist sisteme cephe alanların yeridir. Block Michel'de zaten komünist düşünceye yakınlığını gizlemek gereği duymamaktadır hiç. Ne var ki, bu düşüncelerin inanç ve felsefelerinde kendisine uymayan bazı yerler olduğunu da söylemektedir. Marx ve diğer önemli fikir adamlarının eserlerini iyi bilmekte, fikirleri özümseyip öykü ve denemelerini kaleme almaktadır.

Akbal ile bir toplantıda konuşurlar, ihtiyar bir Türk gazetecisi ile aralarında geçen konuşmalardan söz eder, Türk yazarın ülkemiz yazarlarının çoğunun komünist sistemi benimsemiş olduğu ile alakalı yakınmalarından ve kendini "aşırı solcu" olarak tanımlayan bir Türk kadınla olan görüşmesinden bahseder. Michel'e göre kadının aşırı solcu olarak tanımlansısı oldukça enteresandır.

10 MAYIS SALI/ YASAKLAR YASAKLAR

Homeros'tan Moliere'den beri süregelen yasaklar. Bütün çağlarda yasak yemiş şiiirler, romanlar, denemeler. i.Ö. 850 yılından itibaren, yazılanlar için tutuklamalar, cezalar, kitap yakmalar, cinayetler. Özgür düşünce, her zaman bir şekilde engelleri yıkmayı başarmış, krallar, zorbalar değil. Memet Fuat'ın "*Yetkilerini Aşan Hükümetler*" ve "*Hoşgörünün Gerekliği*" eserleri siyasetçilere ders niteliğindedir, onlar bu gibi dergileri okusalar ve düşünseler mevcut problemlerin çözümü için önemli aşama kaydedilir.

6 HAZİRAN PAZARTESİ/ PAPIRÜS ÇAĞINDA

Mütemadiyen Flaubert, Gide, Ronsard'dan bahsettiği için suçlanıyor Akbal. Cemal Süreyya'mı yoksa başka bir yazar mı bilinmez "*Günlerde*" isimli eser "yetersiz" bulunmuş. Ayrıca; öğütler "ikinci sınıf"mış. Akbal kendisini 1953 senesinde zannediyormuş. Yazı ek olarak Flaubert'in öneminin başka tarafa kaydığından ve Gide'nin de eylemini kaybetmesinden bahsediyor. Papirüs'teki kişi yargılıyor. Çağa göre daha ileride bir yazar olarak ünlenmek için acaba Butor, Sartre, Camus, Kafka, Robbe-Grillet'ten mi konuşmak gerekiyor? Peki acaba Papirüs Dergisi bu çağın neresinde? Önünde mi?

7 HAZİRAN SALI/ HIZLI YARGILAR

"Rıfat Ilgaz Türk şiiirini de Türk hikayesini de gerçek çizgileriyle belirten bir antolojiye alınabilecek nitelikleri taşımamaktadır." Bunlar, Papirüs'ten bir yazarın görüşleri. Ilgaz; Orhan Veli ve Aziz Nesin ile alakalı bazı sözler söylemiş, esasında bunlar o sözlerden kaynaklı. Ne var ki Papirüs'ün bu kadar acımasız eleştirileri ve yargıları çok ağır. Rıfat Ilgaz; Türk şiiiri için son önemli bir yazardır. Papirüs yazarı şayet; kendine yakın bulduğu, sevdiği şair ve yazarların eserleri içeren bir derleme meydana getirirse, buna kimsenin karışmaya hakkı yoktur. Ancak "gerçek çizgiler" ifadesini kullanması olası değildir.

8 TEMMUZ CUMA, ANKARA/ DOSTLAR KALABALIĞI

Macar Elçiliğinde Kurultay'a davet edilen yazarlar, dil bilginleri ile birlikte kokteyldedir Akbal, çeşitli konular konuşulur, viski içmektedirler, üç dört bardak viski içtikten sonra neredeyse kendilerinin yerine başkalarının konuştuğunu düşünür. Sanki hepsi birden daha da samimi, içten kişiler haline gelmişler. Yakınmalar farklı farklı; Türk Dili Yazı Kurumundan bir profesörde yakınıyor, ayrılmak istemiş bulunduğu kurumdan ve en nihayetinde ayrılabilmiş. Mekandan çıkıyorlar, kahve ve bira içmeye gidiyorlar, yabancı bilginlerin çoğu Türk yazarlar hakkında ilgili ve bilgi sahibi.

10 TEMMUZ PAZAR, ANKARA/ NAHİT ULVİ'Lİ GEÇMİŞ...

Nahit Ulvi ile ne vakit karşılaşırsa Akbal, gençlik vakitlerini, 1945 ve 1946 senesindeki Edebiyat Fakültesini, Hayl- Layf, Suna Pastanesini, Elit Kahvesini hatırlar. Nahit Ulvi ile artık çok sık karşılaşamazlar ancak O hiç değişmez. Sevi şairi değildir, felsefe yazar, düşünür.

12 TEMMUZ SALI, ANKARA/ LİSTELER ÇARPIŞIYOR

Kurultayda seçimler yapılıyor. Solcular, sağcılar ve gericiler, politika da dahil seçimlere. Yapılan her Kurultayda bir şair gelip bakanların mevki hırsı hakkında söyleniyor ancak en çok hevesli olan da kendisi. Rüşvet dedikoduları da yapıyor seçimlerle alakalı.

23 TEMMUZ CUMARTESİ/ YOLCULUĞA ÇAĞRI

Akbal, Avrupa gezisine katılacaktır. Viyana, Londra, Paris ve Roma, bu şehirlerin bazılarını daha önce görmüştür, bazılarını ise ilk kez görecektir. Viyana'yı çok sever, Akbal ailesinin Viyana ile alakalı derin hatıraları mevcuttur. Annesi ve babası anlatmaya doyamaz onları. Londra'ya ilk seyahatidir, Hilmi isimli arkadaşı yönlendirmiştir kendisini.

3 AĞUSTOS ÇARŞAMBA/ SANIKLAR GÖTÜRÜLDÜLER!

Yassıada'da Yüce Divan önünde D.P. Grubu son toplantısını yaptı diyor Akbal, tanıdıkları, tanımadıklarının tek sıra halindedeyse kendisine Bela Lugosi'nin "Zombi" filmini hatırlatır. Ardından "Yaşarken Zombi Olmak" isimli bir yazı yazar. Düşünmüştür ki, bir daha Yassıada ve benzeri durumlar yaşanmaz, gerekli hayat dersleri alınır. Ne var ki, hadiseler üzerine beş sene geçer ve her şey unutulur.

İNANCIN SONU

İnancın son biçimi hiçbir şeye inanmamaya inanmaktır." Anatole France, gelecek zamanı ne kadar güzel görmüş. Gelecek çağlar artık bu duruma gidiyor. Sorumsuz gençler, geleceğin yeni nesilleri hakkında bazı endişeler hissetse bile yeni çağlar içinde bir umuda kapılıyor.

11 AĞUSTOS PERŞEMBE/ YAKINMALAR

Eskiden gazeteler, dergiler öyküye değer verirlerdi. Valık, Türk Dili ve Dost gibi dergiler mütemadiyen öykü yayınlardı. Artık öyküye hiç kimse yer vermiyor yayınlarında. Yayıncılar içinse öykü yayınlamak ekonomik olarak tatmin etmiyor. Konuştuğu genç bir öykü yazarı Akbal'a bunun iki temel nedeni olduğundan bahseder. İlki Kafka modasıdır, ikincisi ise " *Alemdağda Var Bir Yılan*" Sait Faik'in son kitabı. Bunalım düşünceleri hem edebiyatı hem de öykücülerini sınırlandıran unsurlardır. 1950 yılı itibarı ile öykü, okuyucu tarafından sevimli olmaktan ve anlaşılmaktan uzaklaşmıştır. Akbal'a göre genç öykücünün gözlemleri yerindedir fakat eksikleri vardır; yerli yazılara bir bakıma sırt dönmektir. Akbal düşünür; e skiden edebiyatçıların açtığı yayınevleri sevinçle karşılanırdı, yazarlar umutlanırlardı fakat onlarda yabancı eserleri basmak için hevesliler. "İşte Fethi Naci, Memet Fuat, Fahir Onger, Muzaffer Erdost, Şükran Kurdakul." Bunları artık yayıncı olarak görmektedir Akbal. Ne var ki, edebiyatçı kişiliklerinden umut kırıcı bir şekilde uzaklaşmışlardır.

14 AĞUSTOS PAZAR/ SAĞDA KALAN ORTANIN SOLU

Nadir Nadi ile ortak bir fikrimiz var; ortanın solundayım düşüncesini benimsediklerini ilan ederek CHP, solculukta belli bir değişim ve dönüşümü gerçekleştireceklerdir. Halkçılık, devletçilik, devrimcilik ilkeleri CHP bayrağına nakşedilmiş olması, onların bu ilkelerden de taviz vermedikleri anlamına gelmiyor. Esasında sol, ortanın solu bu kavramların anlamları açıklanmalıdır. Ortanın solu ve ilerici, aşırı sağa yakın mesafedeki orta, ne demek, ne önemi var? 1940 ve 1945 yıllarında CHP toplum yaşantısına nazaran sol taraftaydı. Tutuculuk ve ırkçılık gibi kavramlara şiddetle karşıydı. Bu düşüncelerle mücadele halindeydi. 19 Mayıs 1944 senesindeki Tonguç ve Yücel'in eylemleri tekrar hatırlanmalıdır. Dönem içinde "orta" demek, Atatürk ilkelerine bağlılıktı, devrimcilik prensibi çatısında ilkeleri hızlandırmak ise ortanın solu demek ve ona göre hareket etmek manasındaydı. Ne var ki, artık "orta" denildiğinde aşırı sağ demek anlamına geliyor. Temel olarak Atatürk devrimciliğini olması gereken yere konumlandırarak orta gibi düşünceler dengelenmelidir. Bundan sonrası artık kelime oyunlarıdır.

12 EYLÜL PAZARTESİ, GECE, LONDRA/ İLK İZLENİMLER

Oktay Akbal, Londra 'da birçok sokağı yürüyerek gezmektedir. "Savaş Bitti" filmi izler. İspanyol solcular, grev kararları, gizli saklı dağıtılan gazeteler, toplantılar. Marksizim tartışmaları, doktrin tartışmaları... Ortada birde eskileri asla beğenmeyen yeni kuşak mevcut. Montand ise gençlere "Herkes ihtilalini önce kendi memleketinde yapın" diyerek burjuvaziye mesafesini belirtir.

15 EYLÜL PERŞEMBE, LONDRA/ DICKENS'İN EVİ

Akbal Charles Dickens'in evini ziyaret etmektedir, Dickens bu üç katlı evde iki yıl ikamet etmiştir. Dickens Derneği evi düzenleyip tanzim etmişlerdir. Dickens'in resimleri, mektupları, çeşitli el yazıları, çevirileri bulunmaktadır. Akbal, Türkçe bir çeviride bulmak ister fakat yoktur. Dickens yapıtlarını ufak bir masa başında halk karşısında okumuş, bu O'nun için hem başarı hem de ekonomik getiri getiren bir kaynakmış. Masa da hala bu evde teşhir edilmektedir.

Londra sokaklarında arkadaşı Hilmi ile gezen Akbal, yüzyıllardır çok nadiren değişiklikler olan sokaklarda her eve Dickens'in bir kahramanının isminin konulduğunu fark eder.

16 EYLÜL CUMA, LONDRA/ BÜTÜNÜYLE GÖRMEK

Akbal, Dr. Mango ve Hilmi ile beraber yemeğe gider. Mekanın duvarlarında 1800'lerin sanat eserleri, gazetelerden alınmış parçalar mevcuttur. Dr. Mango B.B.C Türkçe Yayınları Müdürü olarak görev yapmaktadır. Türkiye'nin vaziyetini, mevcut durumunu oldukça iyi analiz etmektedir. Akbal'a göre Türkler, ayrıntılarla boğuşmaktan kendilerini alamazlar. Bu en nihayetinde ayrıntıda boğulmakla sonuçlanır. Batılı aydın daha serin kanlı ve taraf gözetmeksizin hareket etmeyi bilir.

17 EYLÜL CUMARTESİ, LONDRA/ HYDE PARK

Hilmi ile birlikte Hyde Park'tadır Akbal, Hilmi, Akbal'ın "Gondol" ismindeki öyküsünü okumaktadır. Gençler, öpüşürler, sevişirler uzun uzun. "Bir saat durmaksızın öpüşebilir mi, sadece öpüşebilir mi doğulu insan?" Hilmi ile konuları gene edebiyat üzerinedir. Hilmi'yi Çamlıca lisesindeki bir edebiyat matinesinden beri tanımaktadır, yıllar içinde Hilmi Vatan'da, Cumhuriyet'te ve güncel olarak BBC'dedir. Gazeteciliğin "hayırsız" yapısından kendini çekmeyi başarmıştır.

21 EYLÜL ÇARŞAMBA, PARİS / SADE İLE MARAT DELİLER EVİNDE

Paris turistlerin elinde, her yer turist, sanki bu şehir Fransızlara ait değil. Capucines'i Sepastopol'ü yürüyor Akbal hiç yorulmadan. "Mösyö de Sase'in Yazdığı ve Sahneye Koyduğu 'Jean Paul Marat'ın Öldürülmesi' " tiyatro oyununu izliyor. Belediye meclis azalarından bir tanesi oyunun kaldırılmasını salık vermiş. Oyun ise oldukça kapsamlı.

22 EYLÜL PERŞEMBE, PARİS/ BASTILLE ALANI

Akbal, Nation alanından Bastil'e kadar yürüyerek gider, yalnızdır fakat yalnız kalmaktan şikayetçi de değildir, hatta yalnızlığının bozulmasını istemez. Paris'te hep kısa kısa kalır, aklında Türkiye'deki haber vardır. Gazetelerden hiçbir haber bulamaz oysa. Dönmek ister, gider gitmez kızacağını, sıkılacağını bile bile.

27 EYLÜL SALI, ROMA/NERDE O OLAĞANÜSTÜ ŞEYLER...

Akbal, Roma'da dört gün kalır, O'da çeşmeye para atmıştır, hatta etkisine inanmaya bile başlamıştır. Trevi Çeşmesinde fotoğraf çekenler, turistler, dilenenler herkes mevcuttur. Öğleden sonra Akbal sıkıntısından kurtulmak için yapacak şeyler bulmak ister. Havuz başına gider, İspanya Meydanı'nda oturur, Via conditi, Via del Corso gezdiği yerlerdendir. Gara gider. Akşama İstanbul'a gidecektir. Her milletten çeşit çeşit insanları gözlemler. İnsanlar öz kimliklerini de kendileri ile beraber taşıyor diye düşünür ama yaş aldıkça insan şaşırılmaz böyle şeylere.

1 EKİM CUMARTESİ/ ETKİLEMEYEN ZAMAN

17 Günlük seyahatten sonra Akbal birikmiş gazeteleri inceler, her şey bıraktığı gibidir. Yazarlar, politikacılar, hep aynı şeyler olur, aynı şeyler yazılır...

5 EKİM ÇARŞAMBA/ YAŞAM ÖTELERDEDİR

Rimbaud "Gerçek yaşam bu değil", sözleri, şair kişiliği ve eserleri ile hayatı, yaşamı değiştirmeye çalışmıştı, Marx'ın gayesi ise dünya düzenini değiştirmektir bir şekilde. Bu iki fikir ve adamın görüşleri birleşiyor, ne kadar anlamları farklı olsa bile. Sürrealizm etkisindeki yazarları bu düşünceler Marksizime taşır. Değişim, dünya düzeninin değişimi ve gerçek hayatı ve dünyayı bulmak fikrine varır.

Andre Breton'un vefatı ile Akbal bu kavramları tekrar düşünmeye başlar, Breton'un "Yaşamak, yaşamamak düşsel çözümlerdir. Yaşam ötelerdedir." Öteki hayat hakkında bilgi sahibi olan yok. Breton'un ve Rimbaud'un düşünceleri bu hayattaki gerçekliği üzerinedir. İnsanoğlunun yenilenmesi ve belkide yeniden yaratılmasını kapsayan düşüncelerdir. Sürrealizm ise insanın bilinçaltında gizli kalan düşünceleri konu alıyordu. Şairler yazarların vefatlarından sonra yazılanlar, yapıtlarından kesilmiş parçaları içerir mutlakada insanlar o parçalardan bir şeyler çekmek, örneklendirmek isterler, halbuki yazar onları o andaki his durumuna istinaden yazmıştır.

15 EKİM CUMARTESİ/ TÜRKÜLERDE YAŞAMAK

"Ellerin vatanı bana yurt oldu" Almanya'nın herhangi bir kentinden bir Türk, radyodan istek mektubu yazıyor. Bambaşka bir yerde, yalnızlık, özlem ve küçük görülme duygularıyla, başkaları kader diye adlandırır fakat kaderin ne olduğu bilinmez.

19 EKİM ÇARŞAMBA/ EDEBİYATÇININ GÖREVİ

Eskiden sık sık toplanan edebiyatçılar artık nadiren bir araya gelmektedirler. Zaman içinde uzaklaşmışlardır. Eski vakitlerdeki dergi çıkarma, kitaplar yayınlama düşleride yoktur. Bazı şeyler değerini kaybetmiştir. Dağlarca, Alangu, Mutluay ile bir gece birlikte otururlar Tepebaşı'nda. Ne var ki, yoğun konuşulan artık edebiyat değil, politika, partilerdir. Artık eski zamanlardaki gibi kimse belli inançların savunucu, savaşıcı değildir.

28 EKİM CUMA/ YAZARIN KALEMİ

Yazarda her insan gibi kendisinden uzaklaşıyor ve unutup. Dünyadaki amacını da... Akbal, bazen yazı yazmak istemiyor, daktilonun başına geçmek istemiyor. El yazısını da, daktiloya göre daha samimi, daha yakın ve içten buluyor. Hemingway'de eserlerinde konuşma bölümlerini yazmak için daktiloyu kullanmıştır. "Çünkü, diyor insanlar yazı makinesi gibi konuşuyorlar" Akbal'da makinenin dürüstlüğü set çektiğini savunuyor.

28 EKİM CUMARTESİ/ YARGIÇ KATINDA ATATÜRK'ÜM...

Akbal, çocukluk zamanlarında kutlanan Cumhuriyet Bayramları ile, şimdikiiler arasında kıyaslama yapar. Her iki dönemde de asılan bayraklar, geçit törenleri ve Atatürk resimleri olsa da, eski dönemlerde halkın daha yoğun heyecan ve heves içinde gözlemler. "Ne Mutlu Türk'üm Diyene" söylenirken, eski zamanlardaki buna bağlı, hissederek ve inanarak söyleyen mutlu gençleri düşünür. Atatürk'ün çocuklarında, eskiden bir kıvanç ve güven duygusu vardı der. Özellikle, 1933 yılının Cumhuriyet Bayramını anımsadığında, kendinin ne kadar inançlı, umutlu olduğunu düşünür. Yeni gençliğe içinden acıma duygusu hisseder. Ancak, şayet yeni nesile Atatürk'e bağlılık, güven duyguları yeterince verilemediyse bunda gene kendi kuşağını suçlar. Atatürk ülkülerinin, ve bağlılığının anlamı gençlere daha istikrarlı ve düzgün bir şekilde ifade edilmeliydi. Cumhuriyet Bayramınının kutlandığı onuncu sene ve kırküçüncü sene arasındaki büyük fark... İnsanlar, kötümser, inançsız, halinden bezmiş.

30 EKİM PAZAR/ DARMADAĞINIK DÜŞÜNCELER

Bazı zamanlar daha çok şiir okurken bulur Akbal kendini, ne var ki, şiirler eğer güzel ve iyiye okunabilir diye düşünür, şiirde bir orta nokta yoktur, roman, öykü ortalama bir kaliteye sahipse gene de okunabilecektir, iyi şiirler kendini okutur fakat şiir kötüyse okunmayacaktır.

Mehmet Seyda'nın *Bir Gün Büyüyeceksin* isimli eserini okumaya başlar, eser daha önce ödül kazanmış fakat yayınlanmamıştır. Seyda, daha ziyade kendisini veya kendisine yakın karakterlerin öykülerini anlatır, okuyucuya dinletmesini bilen, sürükleyici bir anlatımı mevcuttur. *Bir Gün Büyüyeceksin*'deki karakterler hepimiz gibi yaş almış ve yazarın *Cinsel Oyun* ve *Yaş Ağaç* isimli romanlarda tekrar okuyucuyla buluşmuşlar. Akbal, insanın bol vakti olmalı, bol bol okumalı diye düşünür, hatta daha evvelden okuduklarını tekrar okumalı. Akbal, başka eserleride okumaktadır, daha ziyade siyasi yönü baskın olan *Evrin ve Devrimler*, *Asya'da Marksizim*, *Az Gelişmiş Ülkelerde Askeri Darbeler*... Ne varki bu tarz yerine roman veya deneme kitaplarını okumak daha cazip gelir. Russel'in *Neden Hristiyan Değişim'i* mesela, ne kadar hızlı okunabilen bir kitaptır. Gazetelerde iktisatçılar, politikacılar, bilginler, profesörler var ama onlar yazar değil ki, bu sebepten gazete okuma oranları düştü der. Akbal "Şöyle bir bakılıp geçiliyor o yazılara. Galiba gazete yöneticileri için önemli olan yazıların okunması değil de, sayfanın dolması."

7 KASIM PAZARTESİ/ 200 BİN SİVİL

"...Anavatana silahlı bir baskın yapmak hevesiyle ayaklanan Genel Salan emrindeki paraşütçüler rejimi ve hürriyetleri korumak için Paris'te bir günde silahlanan 200 nin sivil gönüllünün hükümetle işbirliği yapması sebebiyle planlarını tahakkuk ettirememişlerdir. Halbuki iktisaden hür zümrelerin gelişmediği memleketlerde değil bu kadar büyük kuvvet, gizlice teşkilatlanmış bir grup, asiler çetesi bile ekseriya milletin kaderine hakim olabilmektedir." Salan Paris'e iki defa başkaldırı düzenler, ilkinde başarılıdır ancak ikincisi başarılı olmaz. 1958 yılındaki Paris kabinesi de iktidarı kaybeder. Gaulle yönetime geçer ve yetkinlik kendisine sağlanmıştır, neticede Gaulle Cumhurbaşkanıdır ve her türlü eylem bastırılır. Dönemin Kültür Bakanı Malraux, çok sayıda Parislinin silahlanmasını sağlamıştır. 1958 senesinde ise iki ayaklanmanın önderi General Salan'dır ve Paris halkı Dördüncü Cumhuriyetin son hükümetini savunmaz. Çünkü, ilk başkaldırımında istediklerini büyük oranda yaptırır, ikincisinde ise "asi general" olarak ezberlenir. Akbal, bunu sorgular, niye, niye?

Başbakan Demirel'de bu "niye" sorusunu daha evvelden düşünmeli ve ona istinaden konuşmalıydı. Birkaç generalin ansızın bir ulusun geleceğiyle veya kadai ile oynaması veya bazı çetelerin eylemleri, dönemin başbakanları tarafından sezilmelidir.

15 KASIM SALI/ "VARLIK" IN ÖNEMİ

Hakkari'den bir köy öğretmeni, Valık'a son derece içten bir mektup yazar. Yaşar Nabi'den değil, Varlık'tandır istekleri, öncelikle 'Bütün Eserleri' dizisinin devamı, farklı yazarlarında yer alması ve yazarların daha cesurca yazmalarıdır. Otuz üç yaşındaki Varlık'da Türkiye'nin bir ucundan gelen isteğe, gücüne ve güvenine yakışan şekilde hareket etmelidir.

19 KASIM CUMARTESİ/ "ÇALIKUŞU"NU ÖLDÜRDÜLER

Türkan Şoray'ın oynadığı, Reşat Nuri'nin *Çalikuşu*'nu seyreder Akbal, "o kırıtmalar, göz süzmeler, baygın bakışlar! Çalikuşu Feride böyle mi canlandırılacaktı beyaz perdede? Yazarı sağ olsaydı bu film yeterdi öldürmeye" Film seyrederken de Akbal, Şakir Eczacıbaşı'nın Türk film sanatı hakkındakibir rejisör ile konuşmalarına aklı gider, Eczacıbaşı, eleştirel yaklaşır Türk Film anlayışına, yapılan masraflar ve reklamlarada sonra izleyici karşısına çıkan sonuçlar, Akbal kendini öfkeli ve umutsuz hisseder.

20 KASIM PAZAR/ SORUMLULUK AĞIR YÜKTÜR

Yaşar Nabi ile Akbal tekrar bir araya gelirler, yazarların topluma karşı sorumlulukları hakkında değerlendirmeler yaparlar, bu konuşmalar Varlık yıllığında yayınlanacaktır. Ancak, bunların sonuçları ne olacak? Hiçbir şey. Peki okuyucuların edebiyatçılara, yazarlara, sanatçılara karşı vazifeleri yok mudur? Toplumdaki insanlarda farkına varabilse kendilerine düşen vazifelerin.

24 KASIM ÇARŞAMBA/ OYSA YIL 1966

İslam Ansiklopedilerini okuytan Akbal "cüz" kelimesine takılır, bu sözcük sanki O'nu Meşrutiyet Çağı'na geri taşımaktadır, lise çağındaki kızına bazı eski kelimelerin anlamını sorar, kızı da çok azını bilir. İslam Ansiklopedileri bu şekilde devam ederlerse, gelecek kuşaklar ne anlayacak? Sadece para israfı olacaklar.

28 KASIM PAZARTESİ/ KENDİ GÖBEĞİMİZ BU...Türkiye'de bir yazar ödül aldığıında, bunu kendisinin duyurması gerekiyor, nitekim Aziz Nesin'de, Akbaba'da böyle yaptı ve toplum öğrendi. Ne haberler, ne de gazeteler bu ödülleri halka ve diğer yazarlara duyurmuyorlar çünkü.

30 KASIM ÇARŞAMBA/ CAMUS'DEN İKİ CÜMLE

Akbal, Camus'ın *Veba* isimli eserini elinden bırakamaz hiç. Eserdeki iki cümle, bencillik kavramını Akbal'a göre ifade etmektedir. "Tek başına mu olmak utanılacak bir şeydir." "İnsan farkında olmadam uzun zaman ıstırap çekebilir."

1 ARALIK PERŞEMBE/ 1947'DEN BUGÜNE...

Varlık Dergisi, kendisine gönderilen şiirleri çeşitli nedenlerle basamayacağını ifade ediyor, kimisini didaktik buluyor, kimisinde şaire "Bu şiiri tekrar işleyin değer" diye cevap veriyor. Yazarlar arasında Tahsin Yücel, Memet Fuat ve Çetin Altan'da var. Neticede bu yazarları şiirden soğuttular, nesir alanında başarılı işlere imza attırdılar. Varlık'ın nasihatleri! Ne var ki, bazı isimler halen şair olmadıklarının farkında değil.

3 ARALIK CUMARTESİ/ KEDİLER DOSTLARIMIZDIR

Akbal, çalışma masasındayken hep gelip balkonunun önüne uzanan kediyi seyreder. Çocukluğunda da hep kedileri olmuştur ailesinin evinde. İnsanları ikiye ayırır Akbal, "Kediseverler, kedisevmeyenler diye..." Zaman zaman bu konuyu Ziya Osman Saba ile konuşurlar, ikiside aynı görüştedir. Kedi sevenlerin daha hassas, dost canlısı, sevmeyenlerin ise "yaşama daha iyi uyabilir..." olduklarında kanaat getirirler. Kedi sevmeyenler daha sert bir karakter yapısndadır. Özyalçınler, tam bir kedi tutkunudur, her eserinde mutlaka kedilere yer verir. Edgar Poe'de yapıtlarında kediden söz eder hatta "doğa üstü bir güç" tanımlamasını yapar.

4 ARALIK PAZAR/ DUYULMAMIŞSA, YAŞANMAMIŞSA...

Akbal, geçmişte bazı şiirlerini beğendiği bir şairin şiirini okurama hiç beğenmez, otel odasında geçen sevgi hikayeleridir. Ancak bunlar yapmacık bir iz bırakır onda. Şair, Attila İlhan'ın tarzına bir şekilde benzetmeye çalışmış. Attila İlhan'ın bu tarz şiirleri , eserleri çoktur. Genel olarak "toplum kaçaklığı" konu edinir, elbette yazılanların hepsini Attila İlhan kendi hayatında deneyimlememiştir fakat kendisinin

geniş düş zenginliğini öyle yansıtmıştır ki okuyucuya, benimsetmiştir. Özenme ile yapılan şiirler çok genç ve tecrübesiz okuyular tarafından beğenebilir.

7 ARALIK ÇARŞAMBA/ ŞAİRLE HOROZ...

İlk kez Dağlarca toplum önünde yükses sesle şiirini okuyor, Ağırceza'da, yargıç tarafından bilirkişi raporları okunuyor, profesörler değerlendirme yapıyorlar. Şiirdeki birçok kelime inceleniyor. "horoz" da. Profesör, horozun Fransız dememokrasisinde bir sembol olarak tanımlandığını ifade ediyor. Dağlarca'nın hesap vermesi, edebi veya bir dost meclisinde değil.

13 ARALIK SALI/ VERLAINE'DEN ANILAR

Son yıllarını sefalet içinde, Paris'li bir serseri görüntüsünde geçiren Verlaine. Bir şekilde para bulursa içki içen, para karşılığında nadiren yakınlarına konuşmalar yapan iç çamaşırı almak için bile parası olmayan. Sene 1896 ve uygar Fransa ve meşhur şairi Verlaine.

22 ARALIK PERŞEMBE/ AYRI DÜNYALARDA

"Tanrı başlangıçta her insan için ayrı bir dünya yarattı. İçimizde yarattığımız dünya işte budur. Yaşanacak biricik dünya da budur zaten!" Oscar Wilde. Akbal, bu sözler hakkında sık sık düşünür. Nerede yaşadığını, o dünyadan ayrı olunamadığını. "Dünya akıllı kişilerin yaşaması için deliler tarafından kurulmuştur." Bu sözlerde hak veriyor Akbal.

26 ARALIK PAZARTESİ/ FADİK KIZ İÇİN...

Akbal, Yıldız Kenter'in Fadik Kız isimli oyununu izler, aktrisin eşsiz sanatçılığı hakkında söylenecek her söz yetersiz kalır diye ifade eder Kenter'i. Asena'nın oyununu da izler Akbal fakat Kenter'inki gibi başarılı bir oyun değildir, "seyirci tavlamar" hissedilir. Fadik Kız köyünden Altındağ'a gelmiş, bir erkekle yıllar yılı birlikte olmuş, çocukları olup farklı işlerde çalışmış, kocası tarafından ihanete uğramış, çeşitli erkeklerle birliktelik yaşadktan sonra fahişelik yapmaya başlamış. "İnsanoğlu değişir azıcık." Fadik Kız gene de toy.

27 ARALIK SALI/ ÇETİN ALTAN'IN MUTSUZLUĞU

Çetin Altan; hayat koşturmasından şikayet ediyor, meclis toplantıları, uçak seyahatleri, parti buluşmaları, gazeteler, yazılar ve para kazanmak için yazılan yazılar. Özlemi ise telefonlar olmadan, denize bakarak, ılık bir güneşte dinlenmek. Hatta en büyük hayalinin bu olduğundan bahsediyor. "Her yürekte bir aslan yatar derler ya. Çetin'de uyuyan özlem bu. Erişemediği düş!" Şu anda elinde olanları da düşünse, sevilen bir yazar, gelecek vaad eden bir milletvekili, basımı hayli yüksekte bir gazetenin fıkraçısı. Oyunları çoğunlukla sahnelenen, kitaplarının yayınlanması ise rahat ve sorunsuz. "Kısacası bugünkü Türkiye'nin en önde bir aydını... Gene de mutsuz! En büyük düşünüyü gerçekleştiremiyor... Bir deniz kıyısı, bol güneş, huzur içinde yatıp gerinmek..." Aslında, pek çok yazarın aksine Altan'ın hayatındaki tüm gayretleri başarı ile sonuçlanıyor. Her şeyin fazlasıyla karşılığını alıyor. Peki, gayretlerinin karşılığını bir şekilde alamayanların hangi konularda eksiklikleri var?

31 ARALIK CUMARTESİ/ ALDATMACA SEVİNÇ

1967'ye bağlayan yılbaşı gecesi, Akbal, yılbaşı kutlamayı, gezip eğlenmeyi sevmez, bu gecenin kutlamalarını da yapmacık ve zoraki bulur. Petrarca'nın beş sene kadar evvel yazdığı "Kendini boş yere kandırma gitti gençliğin elden" dizeler aklına gelir. İnsanlar doğaları gereği illa ki işleri geldiği gibi görüp algılamak isteyecekler. Zaman karşısında yenilen insanlar gene de yılbaşı eğlencesi yapıyorlar.

1967

1 OCAK 1967, PAZAR/ "ESER" KONUSU

Varlık yıllığında, Alangu, "son yıllarda eser vermeyen yazarlar" içinde Akbal'ında ismi geçiyor. Kendi seviyelerinde kalmak ve aşamamak bir diğer tenkit konusu. Kocagöz'ünde mevcut romanlarını yayınlamak yer bulamadığından da söz ediyor. Mehmet Fuat'a da çeşitli eleştiriler mevcut. Akbal' a göre insan, belli bir olgunluğa geldikten sonra, kendine dışardan bakabiliyor. Taraf gözetmeksizin gözlem yapabiliyor. Alangu'nun sözlerini doğru bulmuyor Akbal fakat Fuat'a hak veriyor. Akbal, yayıncıyı kendi bulmasa yıl içinde sadece iki adet öykü kitabı piyasaya çıkarabileceğini üstelikte bunu

kendi cebinden harcayarak gerçekleştirebileceğini ifade ediyor. Böyle bir durumda ise eser vermesi konuşulacaktır. Yazarların toy zamanlarında gerçekleşen bir hadisedir bu. Yazarların kendi olanakları ile çıkardıkları “eser” sayılabilir mi? Düzen değişiyor.

4 OCAK, ÇARŞAMBA/ DON KİŞOT CERVANTES

Hayatının son zamanlarında Cervantes’e Don Kişot’ta kimi çizmek istediği sorulduğunda, kendisini çizmek istediğini söyler. Vigny, *Günlük’te*; müptela toplumların bayağılığından söz eder. Duygusal, hissiyatlı bireyler, toplum içinde mutlu olamazlar.

ŞAİR OLMAYANLAR

Akbal, şair olmayanların, şiir yazmasına karşıdır. Herkes şiir yazabilir ama onların şair sıfatı ile onurlandırılmasını doğru bulmaz. Kendisinin eskiden, genç çağlarında yazdığı çekmeceler dolusu şiirleri vardır ancak yayınlamamıştır. Hele ki bazı şiir yazarların Antolojilerde geçmesini eleştirmektedir.

30 OCAK, PAZARTESİ/ MUTLULUĞUN ANISI

Akbal, Byron’un “bedbaht eden mela” sözlerine takılır. Byron bir eserde anılardan ve sevinçlerden bahsetmektedir. Ne var ki; anılardan çekip çıkarılan sevinçlerin, sonradan tekrar mutluluk vermek gibi bir olanağı yoktur. Acı ise tam tersi, tekrar tekrar canlanır. Mutluluk anılardan yaşanabilecek bir duygu değildir, zamanın merkezindedir.

1 ŞUBAT, ÇARŞAMBA/ GÜNCE YAZANLAR

Akbal, uzun zamanın ardından Vatan Dergisi’nde yeniden günlük fıkralar yazmaya başlamıştır. O dönemde her olay ve durumdan fıkraları için malzeme çıkarma alışkanlığını kazanmıştır. Son bir senedir yazdığı eserler daha çok edebiyat üzerinedir, tekrar fıkra yazabilmek konusunda kaygılarında vardır. Günlük olaylara istinaden yazılan fıkralar nereden bakılırsa artık güncel meydana getirmektedir. İşi gücü az olan insanlar, aylak insanlar günce tutma alışkanlığına sahiplerdir. Örneğin Gide’nin elli sene günce yazması, şayet ev geçindirmek, çoluk çocuk gibi sorumlulukları olsa, işçilik yapsa, günce yazabilir miydi? Ramuz, Green ve Delacroix’de günce yazabilmek için gerekli koşullara sahip yazarlardı. Akbal *Günlerde* isimli eserini iki seneden beri yazmaktadır, kendisini hayatta olduğu zaman boyunca yazmak durumunda gibi hissetmektedir. Elinde çok sayıda da günlük notlar vardır. Kendi çok geçmiş yıllarda yazdıklarını sanki başka bir kalem tarafından yazılmış hissediyorsa, bugün yazdıklarını da ileride aynı şekilde düşünecektir.

3 ŞUBAT, CUMA/ RADYODAKİ “VEBA”

Garipoğlu isimli biri *Veba* isimli romanı radyo için oyun haline getirmiş. Akbal hayli kızgındır bu duruma, üstelik Garipoğlu kimdir bilinmez, takma isimde olabilir, Akbal’dan bir izin bile istemeden kendi eserinden geriye “iskeleti” kalmıştır. Akbal düşünür, her romanı oyun haline dönüştürmek acaba mümkün mü? Ramarque’nin “*İnsanları Seveceksin*” isimli eserini dinlediğinde de Akbal, eseri çevirmiş olan Arpad’a telefonla ulaşır, Arpad’da ziyasesiyle kızgındır duruma. TRT yöneticilerine protesto bile çekmiştir hatta. Ne var ki sonuç alamayacağını bildiğinden, Akbal hukuki çözüm arayışından vaz geçer.

4 ŞUBAT, CUMARTESİ/ ZORBALIK İÇİN

Oscar Wilde “ Nerde biri zorbalığa kalkışırsa, orda zorbalığa başkaldıran başka biri muhakkak çıkar.” Demiş, bu sözü okuyan Akbal, ana fikrin tam da Türkiye’nin dünü ve geleceği için olduğunu düşünür.

5 ŞUBAT, PAZAR / İÇKİ MASASINDA

İlhan Selçuk, Naim Tiralı ve Akbal dost meclisinde gündelik konulardan Ecevit, İnönü ve Feyzioğlu’nun durumlarından sohbet ederler. Her zaman böyledir Akbal için, neredeyse yirmi yıldan beri arkadaşlar bir araya geldiklerinde güncel siyasi hadiseler mevzu olur. Sadece onlar değil ki, kadınlarda artık politik meseleler ile alakadardır. Toplum olarak çeşitli, sömürgeci, hukuki durumların fazlalığı ve insanların mütemadiyen bunlarla uğraşmak zorunda kalması içki masalarında bile huzur bırakmamıştır.

14 ŞUBAT, SALI/ SHAW'A GÖRE POLİTİKACI

Şakir Eczacıbaşı'nın , Shaw sözlerinden çevirisi Akbal'ın aklına takılır, tam da Türkiye içindir. "Hiçbir şey bilmez, ama her şeyi bildiğini sanır... Niçin politikacı olmasın?"

SAINT – JUST'Ü OKURKEN

Yirmili yaşlarında giyotine giden bir adamın öyküsü, Albert Olliver tarafından yazılan *Saint- Just*, devlet için önemli görevler yapmış Just. "Bir Cumhuriyet, ona karşı olan herkesin kökünden yıkılmasıyla kurulur" demiş. Bu sözlerin karşılığı olan hareketleride fazlasıyla ifa etmiş. Akbal'a göre herkesin bilmesi gereken ve en önemli sözleri ise "Yarım yamalak ihtilal yapanlar, mezarlarını kendi elleriyle kazmış olurlar"

23 MART, PERŞEMBE/ BAYRAM İÇİN

Kurban bayramı Akbal için bir bayram değil, dinlenme zamanıdır, bahçelerde, sokaklarda koyunların kesilmesiyle mutluluk bayramı sevinci olur mu? diye düşünür. Bayram kelimesinede karşıdır bu sebepten. Küçükliğinde de babasının adak koçu kesmek için çağırdığı kasaba taş atmış ama hayvanın en sonunda kurban edilmesini engelleyememiştir. Eski anılarında şeker bayramının hatıraları olsa da, kurban bayramına yer yoktur.

1 NİSAN, CUMARTESİ/ NİSAN BALIĞI

En önemli ve büyük nisan balığı, birinin Türkiye'nin demokratik bir ülke olduğunu söylemesidir diye düşünür Akbal. Oysa uzun zamandır "nisan balığını yutmaktayız" der. Çocuk yaşlarındaki 1 Nisan günlerinde olağanüstü olayların olacağı söylenilirmiş, yanardağ patlamaları, dünyaya bir gezegenin çarpması.1 Nisan şakası olduğunu bilseler bile inanırlarmış bu sözlere. Tıpkı şimdiki gibi, uzun zamandır inanıyoruz bir takım şeylere diyor. Hikmet Bayur'un 1950 senesindeki söylevi de düşüncelerini tasdikliyor. " Ne zaman aramızda 'emekli' bir cumhurbaşkanı görürsek, o zaman gerçek demokrasiye kavuşmuşuz demektir."

5 NİSAN, ÇARŞAMBA / İNSANLAR İLGİNÇ DEĞİL

Akbal, eskiden tanıdığı veya bir şekilde karşılaştığı insanların enteresan olduklarını düşünürmüş, ne var ki, zaman içinde yazar, sanatçı, işçi, köylü birçok farklı meslek grubundan insanların hepsi temelde birbirlerine benziyemekte olduklarını fark etmiş.

7 NİSAN, CUMA/ CÜCE ÇEŞME SOKAK NO. 5

Akbal, Cüce Çeşme Sokağı 5 numaralı evde doğmuştur, evin yakınında suyun hiçbir zaman akmadığı Cüce Çeşme. Akbal, seneler geçmiş olgunlaşmış ve o evden taşınmıştır. O sokağa uzun yıllar uğrayamamıştır, yıllardan sonra gittiğinde kendi evlerinin yıkık dökük bir halde olduğunu, sokağında bir hayli değiştiğini görür. Cüce Çeşme ise eskideki gibi, yine susuzdur. Arkadaşı Hünalp ile birlikte gitmiştir sokağa Akbal, Hünalp, kendisinin duygusallaştığını anlar. O eski evdeki hayaller yoktur artık.

13 NİSAN, PERŞEMBE/ "BAHARLA GELEN"

Ehan Bener'in ikinci kez Albin Michel'de kitabı basılmış. Nouvelles Litteraires dergisinde ayrıca *Baharla Gelen* isimli roman hakkında oldukça yücelten yazılar yayınlanmıştır. Bener'in "varoluşun dramı" na ilişkin titizlikle yaptığı gözlemler başarılı bulunmuştur. Ak'da *Baharla Gelen*'i Milliyet'te yayınlandığı esnada beğenerek takip etmiştir. Yazılar "turistik" okura yönelik değildir. Yabancı okurlar için sürükleyici olma kaygısını taşımaz. Ayrıca Bener, bizlerin geri kalmış yönlerini bir şekilde eserlerinde sunarak kimseyi etkileme peşinde değildir. Türk edebiyatını, Dünya Edebiyatı düzenine taşımak ve temsil etmek ancak bu seviyedeki eserlerle olacaktır.

20 NİSAN, PERŞEMBE/ "GARIPLER" İÇİN

TRT "Arkası Yarın" için 1946 yılında akbal'ın yazdığı *Garipler Sokağı*'ni programa dahil etmiş, Akbal eseri oyun formatına taşımak için çalışmaktadır. Ne var ki, kendisi yapamayacağını düşünmektedir, yirmi seneden fazla zaman geçmiştir yazmasından. "Nasıl 1946 yılının insanı olabilirim?" der. Yabancı bir insan, ondan başkası yapabilir ancak bu işi. Hele ki radyo oyunu için yapılacak bir düzenleme ile Akbal'ın o zamanki eseri ne kadar farklı olacaktır.

DOĞUM GÜNÜM

Küçükken hediyeler alınan, kutlanan doğum günü 20 Nisan günüdür, Akbal'a artık oldukça manasız gelmektedir yaş günleri. Saba "Bir annem vardı, bir babam vardı" diye üzülür. Bu düşünceyi de anlamdan yoksun kabul eder. "Geçmiş geçmiştir." O yaşlarda doğum günleri kutlanan çocuk yoktur, hele ki o yıllardaki annesi hiç yoktur. Annesi hayattadır fakat başka bir kadındır artık, gazetesini okuyan, geçmiş anılarını düşünen, sürekli oğlu için kaygılanan.

24 NİSAN, PAZARTESİ/ DOST ENGELS...

Edmund Wilson'ın *Lenin Petrograd*' kitabını okur Akbal, kitabın gerçek ismi *Sosyal Akımın Gelişmesi*' dir. Son derece başarılı olan Can Yücel tarafından çevrilen bu eserde acaba Lenin isminden faydalanmak için mi değişikliğe gidilmiştir? Eser çok kapsamlı ve sürükleyicidir ayrıca; Marx ve Engel'in dostluk ilişkileri, toplumcu serüven insanların öyküleri mevcuttur.

28 NİSAN, CUMA/ YAŞAM SAKLANMAZ

Cezaevine giren yazarların hayatlarını saklamak mümkün değildir. Kemal Tahir'in romanlarında da bu günlerin tesiri büyüktür. Nazım Hikmet, hiç cezaevine girmemiş olsaydı, geçim kaygısıyla gazete vb yerlerde rutin çalışsaydı bugünkü Nazım Hikmet olabilir miydi?

28 NİSAN ANI OLDU

Akbal 28 Nisan'daki telaşlı günlerini hatırlar, o vakitte Fransa'dadır, heyecanla İstanbul ve Ankara'da vuku bulan olayları izlemesi, insanların merakla çevresinde toplanmasını ve her şeye rağmen o olaylardan sonraki umudu unutulmazdır. Tarih 27 Mayıs olduğunda ise bazı şeyler daha belirgince çaresizdir. Neyse ki '8 Nisan gibi bir günün yaşanması tarih ve gençlik adına inanç tazeler.

2 MAYIS, SALI/ DÜŞSÜZ İNÖNÜ

CHP'nin önder isimleri İnönü'nün "35 yıldır rüya görmedim. Size rüya görmemeyi öğretemedim" sözlerine kızgınlar, Akbal içinde oldukça garip bir durum senelerce düş görmeden yaşayabilmek, şaka olduğunu düşünüyor bu sözlerin ama İnönü'nün hayal etme kabiliyetinde yetersiz olduğunun kanaatine varıyor. Belki de bir miktar düş görme ve hayal gücü kendisinde olsaydı Atatürk'ten sonraki zamanlarda bu kadar başarısızlık yaşanmazdı, diyor.

5 MAYIS, CUMA / DAĞINIK

Yıllar yıllar ardından Türk Edebiyatçılar Birliği Yönetim Kurulu toplantısı düzenleniyor. Akbal seneler önceki Eminönü'ndeki toplantıyı canlandırıyor gözünde; Reşat Nuri, Abdülhak Şinasi, Umran Nazif ve Peyami Safa ve vefat eden yazarlar.

Gece olunca Köy enstitülerinin eserleri olan "sağlam" ülkücüler M. Yağmur ile ve diğer ülkücülerle otururlar. Aşık İzzet Dede'de şiirleri, şarkılarıyla eşlik eder. Akli köyündeki işlerindedir, kenttekiler kendisine göre "iş" değildir.

6 MAYIS, CUMARTESİ/ ÖYKÜ DENEN ŞEY

Akbal, Sait Faik'in öykü seçmelerine ilk kez katılmıştır. Ne var ki, jüride seçim yapmak bir hayli güçtür. Eski, yeni, birinci yeni gibi kavramlar düşünülse de, en önemli konu öyküyü yazan edebiyatçının, öykü diliyle anlatacaklarıdır. Öykücünün bir derdi olmalıdır ve bunu eseriyle atmalıdır. Bir sene içerisinde ortaya konulan birkaç öykü yazarlığının anlamı öykücülük müdür? Gerçi kendisine de öz eleştiri yapmaktadır bu konuda. Birincilik ödülünü Tarık Dursun kazanır.

18 MAYIS, PERŞEMBE/ KÜÇÜK YANLIŞLAR

Alangu'nun *Cumhuriyetten Sonra Hikaye ve Romanları*'nda Akbal'ın eserleri için ayırdığı bölüme Akbal tarafsız yaklaşıyor, bir bakıma kendisini bu yazılanların ilgilendirmedini söylüyor. Karşı çıktığı konu ise vaktiyle Alangu'ya kişisel biyografisiyle alakalı verdiği bilgilerin Alangu tarafından yanlış anlatılması. Edebiyat tarihinde bu tarz yanlışlıklarla dolu olduğunu söylüyor. Sabahattin Ali tartışmasında da iki meşhur edebiyatçının çarpışmasında olduğu gibi. Konu "tarih" ise geri dönülmez bir mesele halini alıyor.

1 HAZİRAN, PERŞEMBE/ İLK ADIM

Kafka “ İnsan bir kez Kötülük'ü benimsedi mi, O'na tam bir güvenle kendini teslim eder.” Kötü olma yolunu ve düşüncesini seçenlerin, hayatını bu istikamette neden devam ettirdiklerini anlatmış Kafka. Olay iyi ve kötüden bireyin kendisine hangisinin daha yakın olduğunu seçmesinde.

10 HAZİRAN, CUMARTESİ/ SAVAŞ İÇİN...

Ortadoğuda başlayan ve biten savaşın ardından çöllerde yok olan cesetler. Savaşı İsrail'in mi, Mısır'ın mı başlattığı veya kim tarafından bitirildiği bilinmiyor. İnsanlığı sefalete, hayatını kaybetmeye, ızdıraplara iten belli fikirleri kuran kuvvetler toplumlari birbirine düşürüyor.

20 HAZİRAN, SALI/ TİKSİNTİ DÜNYAMIZ

Çağın en ileri gelen düşünce insanlarından biri olan Camus; çağın kötülüğüne karşı özümüzden nefret ederek da yaşamının mümkün olmadığını belirtmiş. Eski Yunan Uygarlıkları gibi, dostluk ve aşk gibi temiz hisleri yaşamamız gerekiyor. Bu temiz değerlerin tekrar yaşatılması gerekiyor. Saint – Exupery'e göre ise “tiksinti” ve buna karşı olan dayanma gücü insanlığı tekrar yüceltecektir.

1 TEMMUZ, CUMARTESİ/ İNSANLAR/ DOSTLARIM

Akbal, sanki sokaklarda herkesi tanırcasına insanlarla selamlaşıyor, tokalaşıyor. Karşısındakiler bazen şaşkın ama kimisi bozuntuya vermek istemiyor. Neden yapıyor bunu? “İnsanlardan çekinmiyorum hiç. Hepsisiyle dostluk, akrabalık etmişim sanki, Tehlikesiz, korkusuz yaratıklar onlar. İyilikle dolu içleri.”

5 TEMMUZ, ÇARŞAMBA/ SANATÇI KENDİNE GÜVEN DUYMALI

Türk Edebiyatı'nı yurt dışında temsil etmek amacıyla Varlık Dergisi'ne çeşitli dallarda isimler seçilecektir. Akbal bunu futbolcu seçimine benzeter; maç için oyuncu seçilirken en iyi olan değil, o gün en formda olan seçilir hep diye düşünür. Aslında edebiyatçılar seçilirken seçmek, seçen için de güçtür. Kimseyi gücendirmeden bu iş gerçekleştirilmelidir. Bir isimde kendisini aday göstermiş, yürekli bir davranış bu, zaten bir şeylerin iddiasını ortaya koymasa bu işi neden yapsın? Kendine güvenmek oldukça önemli bir konu.

8 TEMMUZ, CUMARTESİ/ BİR BAŞBAKAN İÇİN

Başbakan Demirel'in gazeteciden çok politikacının hazır bulunduğu basın toplantısı. Aslında “demecini dinleme töreni” beğenmediği sualler karşısında usta manevralarıyla geçiştirebiliyor. İki yaş büyüğüm diyor Akbal, Demirel'den. Aslında kendi kuşağından bir insanın bulunduğu konum ve mevkisinden ötürü gurulandırıcı, yerinden gurur duymalıyım diye düşünüyor ama mutsuzdur. Onun beğenmesi konu değildir çünkü, Başbakan Demirel'dir.

3 AĞUSTOS, PERŞEMBE/ ORHAN KEMAL'İN HASTALIĞI

Akbal, Dağlarca, Demirtaş Ceyhun, Necati Zekeriya ile birlikte hastanede tedavi gören Orhan Kemal'i ziyarete gider. Kaygı ve üzüntüyle ayrılırlar Kemal'in yanından, bir gün herkesin başına geleceği bilerek.

20 AĞUSTOS, PAZAR/ YAZ ŞENLİĞİMİZ

Ünlü şairlerin bulunduğu, Ruhi Su'yun sanatını ile göz doldurduğu T.E.B.'in Açık hava Tiyatrosu'nda Yaz Şenliği'ndedir Akbal. D. Ceyhun, Orhan Kemal hakkında konuşunca salondan biri söylediklerini “palavrayı kes” diyerek durdurur. Şarkı, türkü söylensin istiyorlardır daha çok. Çetin Altan coşkuyla karşılır. Altan'ın konuşması ılımlıya yakındır. Nesin esprileriyle herkesi neşelendirir. İnsanlar eğlenceli şeyler istiyorlar demek ki, derin düşüncelerle, sorgulamalarla yorulmak istemiyorlar. İşin güzel tarafı kitapların halkın ayağına getirilmesi ile yapılan satıştır.

12 EYLÜL, SALI/ RIMBAUD'LU SARTRE'LI FRANSA

Fransa Başbakanı ve Tarım Bakanı Rimbaud'nun *Sarhoş Gemi'sini* okumuşlar, ezbere yaptıkları okumadım ikisi birbirlerini tamamlamak suretiyle yapmışlar bunu. Böyle bir şiiri ezbere okuyan bir Başbakan ve Tarım Bakanı, böyle bir perfonması bizimkiler yapabilir mi? Demek ki gerçek uygarlık hedefine ulaşmanın yolu bu. Sait Faik, Dağlarca, Ataç gibi isimleri seven, anlayan ve özümseyen

siyasetçiler olmadığı sürece Türkiye için işlerin iyi gideceğini söylemek doğru olmaz. De Gaulle'ün Sartre olan husumeti bilinir fakat De Gaule, Sartre için "Mösyö Sartre da Fransa'dır" diyor. Bu sözler De Gaulle'nin saygınlığından hiçbir şey kaybettirmiyor, aksine onu yüceltiyor.

16 EYLÜL, CUMARTESİ/ LAWRENCE'İ OKURKEN...

D. H. Lawrence *Anka Kuşu* isimli eserinde "Çok biliyoruz az duyuyoruz" demiş. Bu çağın insanı anlatıyor, duymadan, bilgiçlike, kendisinin her şeyi en iyi bildiğini düşünen. Lawrence'ın eserleri oldukça sürükleyici, bir öykü yazarı olarak düşüncelerini netlikle ortaya koyabiliyor.

12 EKİM, PERŞEMBE/ MUTLULUK YASAL DEĞİL AMA...

Akbal'ın "*Yalnızlık Bana Yasak*" isimli son kitabı yayınlanır, son hikaye kitabı on sene evvel çıkmıştır, o zamandan beri kimse Akbal'ın mevcut hikayelerini kitap olarak basmayı teklif etmemiştir. Türk yazarlarına karşı ciddi bir ilgisizlik vardır, eski kitaplarının çoğu da kendisinde de olmak üzere, piyasada mevcut değildir. Yalnız bir kitabevi, Arpad, Yücel, Seyda, Baysal ve daha nice yazarların eserlerini bir dizi halinde basmaya karar vermiştir.

Tarık Dursun'un *Sabah Olmasın* isimli romanının bir ay içinde bin adet satması herkesi sevindirmiştir ancak Akbal Mutluay ile bu konuyu konuştuğunda 33 milyon nüfusa sahip olan bir ülkede böyle tirajların elde edilmesi ironik olarak ele alınmıştır.

17 EKİM, SALI/ İŞ BİLENİN!

Amerikalılara iki bin adet kitap satmayı başaran bir yazar, kitabını tanıtmak üzere Akbal'a getirir. Akbal; kendisinin bir eleştirmen olmadığını "Ben canımın istediğini yazan bir insanım, siz gidin sahici eleştirmencilere" der. Adamın kitabını şöyle bir incelediğinde Amerika'daki sağcı ve solcu genç öğrenci grupları arasında vuku bulan olayları "saçmalık bulup biraraya getirmek" suretiyle yapmış olduğunu düşünür. Siyasi yönden adamları bazı konularda ortak düşüncelere sahip olsalar da, kitap tirajı O'nun için daha önemli olduğunu fark eder.

19 EKİM, PERŞEMBE/ YAŞLILIK BAŞLIYOR MU?

Akbal otobüste giderken, yanında bacıklarını açarak saygısızca oturan bir genci, başka bir adam uyarır. "Lan, biraz yana çekil de ihtiyar adam rahat etsin!" Kızan adamın kentte daha evvel yerleştiği, gencin ise kentte yeni olduğu bellidir. Genç, toparlanmaya başlar ama incekleri yerde Akbal kalkarak geçmeleri için ayağa kalkar, bu kez gene adam "Lan, kalksana, herifi bekletmesene." der. Akbal, hem "herif" hem de "ihtiyar adam" sözlerini işitmiştir. İnsanın yaşlanması ilk ağabey sonra amca en nihayetinde de ihtiyar adam sözlerini işitmesiyle geçer.

Akşamüstü bir sinemaya gittiğinde bir tanıdığı ile rast gelir. Tanıdık torun, çocuklar muhabbetleri yapmaya başlar. Yaşlanma sürecidir bu, insan her ne kadar kendi fark etmese de... Demek ki, "başkaları için yaşıyoruz biz." diye düşünceye kapılır.

4 KASIM, CUMARTESİ/ GÜNCELLİKTEN KURTULMAK

Haldun Taner, TEB'de *Vatan Kurtaran Şaban*" hakkındaki konuşmasında gündelik olayların kendisini Akbal'dan daha fazla tesiri altında bıraktığını ve bunları oyunda yazdığını ifade etmiş. Akbal'da kendi öykülerinin güncel hayattan yoğun izler taşıdığı kaatinde değildir fakat yaşanan yıllarını öykülerinde anlatmak kaygısındadır. Zaten kendisi de "fıkra yazarı olarak gündelik olayların etkiyi aşan bir yeri var bende" der.

31 EKİM, SALI/ CHAPLIN'DEKİ HÜZÜN...

Ağlayan bir palyoço "Sahne Işıklarından" , oyunda kendisine neden geri dönmediği soruluyor, O; ilerlemesi için bunun gerekli olduğunu ifade ediyor. Chaplin hüznü muhteşem bir şekilde yansıtıyor. Kendisi ise hayatında buna kendini ezmeden, kaptırmadan yaşıyor.

11 KASIM, CUMARTESİ/ GÜNCELERDE KALAN

Julian Green'in yeni çıkan güncesi 1965 ve 1966 yıllarını anlatıyormuş. Kendisi günce yazmayı yazarın bir dinlenmesi, istirahati olarak tanımlamış. Kaleminden dökülenlerin türlü kaygılardan uzak bir

şekilde yazıldığı. Green kırk senelik bir zamanı istikrarlı bir şekilde yazmış, romanları, denemeleri olan bir yazar fakat böyle bir güncesi olan Türk yazar bizde yok. Oktay Akbal, bunun nedenlerini özellikle kendisi için düşündüğünde, hayatın rutin koşturmaları ve serüvenleri dahilinde olan babalık, evlilik, türlü hayat sıkıntılarına gibi şeylere bağlıyor. Kendisinin bazı notları var geçmişten fakat yayınlamak konusunda çekimserdir.

CHURCHILL İÇİN

Akbal, Churchill'in hayat hiyakesini okuduğunda, O'nun düşüncelerinde, savunduklarında ve inançlarında çok fazla yanılma ve başarısızlık olduğunu düşünür fakat O tarih sahnesinde "büyük adam" olarak yerini alacak mı? Diye sorgular.

22 KASIM, ÇARŞAMBA/ HAKLI SAVAŞ

Kıbrıs'taki mevcut vaziyetlerin savaşa dönüp dönmeyeceği bilinmez fakat en çok barış taraftarı bireylerin bile bazı hal ve durumlarda savaşıması gerekebilir. Kıbrıs için savaş artık bir mecburiyet haline gelmiştir.

25 KASIM, CUMARTESİ/ TUMAN'LI SAİT FAİK

Kemal Bilbaşar, Sait Faik'in "Medar- ı Maişet Motoru" ile sıkıntısını, bu durumdan feragatı için çıkar yolu "Lüzumsuz Adam" lıkla bulduğunu, "örnek edebiyatçı" olarak manşet edilmesini ve akabinde Mark Twain derneğindeki "onur üyesi" azalığını kaleme almış. Şüphesiz Kemal Bilbaşar bu mevzular hakkında detaylıca bilgi ahibi, Sait Faik'in aksine. Ancak bildiklerini daha evvelden yazsa, Sait Faik hayattayken arkadaşını yanlış yola sapkmaktan muhafaza etmiş olurdu.

19 ARALIK, SALI/ GEÇMİŞİ YAZMAK MI?

Tarık Dursun Milliyet'teki yazısında Akbal için "Geçmiş Günlerin Yazarı" ifadesini kullanır. Akbal'a göre ise her şey geçmiştir, daha yazılırken geçer zaman ve Akbal'in "Geçmiş ülküleştirmek!... Kötü olan o!" Geçmiş zamanın tekrar yeniden yaşanması, geri döndürülmesi mümkün değildir. Tarık Dursun'un da ifadesinide bu sebepten hatalı bulur. Konu geçmiş yazarı olarak anılmaksa da, aslında tüm yazarların yaptığı bir şekilde geçmiş kaleme almaktır.

